

Normativní instrukce č. 10/2013

Postup v řízení o doplatek na bydlení podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

Datum platnosti:	1. 8. 2013
Datum účinnosti:	1. 8. 2013
Určeno pro:	Úřad práce ČR Odbor odvolání a správních činností nepojistných dávek MPSV
Vypracoval:	Odbor 23
Počet stran:	45
Č. j.:	2013/34349-23

Obsah

1. Nárok na DnB	3
2. Okruh společně posuzovaných osob pro DnB	7
3. Rozhodné období u DnB	10
4. Odůvodněné náklady na bydlení a další specifika jednotlivých forem bydlení	11
4.1 Nájemní forma bydlení.....	12
4.1.1 <i>Náležitosti nájemní smlouvy</i>	12
4.1.2 <i>Odůvodněné náklady na bydlení u nájemní formy bydlení</i>	14
4.2 Družstevní forma bydlení a společenství vlastníků.....	19
4.2.1 <i>Specifika družstevního bydlení a společenství vlastníků</i>	19
4.2.2 <i>Odůvodněné náklady na bydlení u družstevní formy bydlení a společenství vlastníků</i>	19
4.3 Vlastnická forma bydlení.....	20
4.4 Jiná než nájemní, družstevní či vlastnická forma bydlení (nestandardní forma bydlení)	21

4.4.1	<i>Specifika jiné formy bydlení</i>	21
4.4.2	<i>Odůvodněné náklady na bydlení u jiné formy bydlení</i>	24
5.	Typy bydlení a jejich specifika pro účely DnB	26
5.1	Prostor určený k bydlení x nebytový prostor	26
5.2	Podnájem	27
5.3	Ubytovací zařízení	27
5.3.1	<i>Hotel, motel a penzion</i>	27
5.3.2	<i>Ubytovna</i>	28
5.3.3	<i>Svobodárna</i>	28
5.3.4	<i>Internát a kolej</i>	28
5.3.5	<i>Kemp a skupina chat nebo bungalovů</i>	28
5.4	Objekt určený k individuální rekreaci	28
5.5	Objekt občanské vybavenosti	29
5.6	Věcné břemeno, smlouva o „výpůjčce“	29
5.7	Zařízení sociálních služeb	30
5.7.1	<i>Domov pro seniory, domov pro osoby se zdravotním postižením, domov se zvláštním režimem, chráněné bydlení</i>	30
5.7.2	<i>Sociální služby (lůžko) ve zdravotnickém zařízení</i>	31
5.7.3	<i>Azylový dům</i>	31
5.7.4	<i>Dům na půl cesty</i>	32
5.7.5	<i>Noclehárna</i>	32
5.7.6	<i>Terapeutická komunita</i>	32
5.8	Neregistrované „sociální služby“	34
5.9	Pobyt v plném přímém zaopatření ústavu (dětského domova) i po dovršení 18 let	34
6.	Nedoplatky a přeplatky (za energie a služby)	35
6.1	Nedoplatek za energie	35
6.2	Přeplatek za energie	36
6.3	Nedoplatek za služby	38
6.4	Přeplatek za služby	39
7.	Výše DnB	40
8.	Kauce	41
9.	Výplata DnB	41
9.1	Přímá úhrada a zvláštní příjemce	42
10.	Ostatní	43
11.	Účinnost a přechodná opatření	45

Ochrana v oblasti bydlení je řešena v rámci nepojistných sociálních dávek obzvláště dvěma systémy - státní sociální podporou prostřednictvím dávky „příspěvek na bydlení“ (dále jen „PnB“) a systémem pomoci v hmotné nouzi prostřednictvím dávky „doplatek na bydlení“ (dále jen „DnB“). Primární dávkou, která řeší pomoc s úhradou nákladů na bydlení u nízkopříjmových osob do standardních forem bydlení (tzn. nájemní, družstevní a vlastnická forma), je PnB, který se přiznává podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“). DnB pak vypomáhá osobám, které i přes poskytnutý PnB nemohou ze svých prostředků uhradit náklady spojené s bydlením nebo z určitých důvodů na PnB nárok nemají (např. si nemohou přihlásit trvalý pobyt, přestěhovaly se a nemají ještě uhrazeny náklady na bydlení za předchozí čtvrtletí, užívají nestandardní formu bydlení). **Tato normativní instrukce sjednocuje postup orgánů pomoci v hmotné nouzi při řízení o DnB a vychází ze současných platných právních předpisů.**

1. Nárok na DnB

Dle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“), se pro účely DnB nachází osoba **v hmotné nouzi**, jestliže její **příjem a příjem společně posuzovaných osob dosahuje sám nebo spolu s příspěvkem na živobytí (dále jen „PnŽ“) částek živobytí, ale nepostačuje k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení¹.**

Mezi počáteční skutečnosti, které má orgán pomoci v hmotné nouzi hodnotit pro účely DnB, lze zařadit, zda osoba patří mezi **osoby oprávněné podle § 5 zákona** o pomoci v hmotné nouzi. Další posuzovanou skutečností je, zda se osoba nachází ve stavu hmotné nouze, resp. zda **není osobou v hmotné nouzi podle § 3 zákona** o pomoci v hmotné nouzi.

Jestliže bude v rámci okruhu společně posuzovaných osob i osoba, která **nebude osobou oprávněnou** podle § 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi nebo **nebude plnit podmínky stavu hmotné nouze**, tedy nebude osobou v hmotné nouzi podle § 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi, **bude se i tato osoba pro účely zjištění nároku na DnB posuzovat společně**. To znamená, že pro určení nároku na DnB se i k této osobě bude přihlížet a budou se posuzovat její příjmy a majetkové a sociální poměry. Vliv této skutečnosti na výši DnB je popsán v bodě 7 této normativní instrukce.

Samotný nárok na DnB je zakotven v § 33 zákona o pomoci v hmotné nouzi. **Nárok na DnB má vlastník nebo nájemce bytu**, který užívá byt, jestliže by **po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení snížených o PnB byl jeho příjem zvýšený o vyplacený PnŽ nižší než částka živobytí osoby**, nebo příjem společně posuzovaných osob zvýšený o vyplacený PnŽ nižší než částka živobytí společně posuzovaných osob². Za nájemce bytu se pro účely tohoto zákona považuje též nájemce obytné místnosti v zařízeních určených k trvalému bydlení podle § 717 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“)³. Pojem „zařízení určené k trvalému bydlení“ není ale pro orgán pomoci v hmotné nouzi v praxi uchopitelný, protože neexistuje takto určený

¹ Viz § 2 odst. 2 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi

² Viz § 33 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi

³ Viz § 33 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi

účel užívání stavby, proto nemá orgán pomoci v hmotné nouzi kolaudaci takového objektu jak ověřit. Avšak v případech hodných zvláštního zřetele může orgán pomoci v hmotné nouzi určit, že za nájemce považuje pro účely DnB i osobu užívající jinou než nájemní či vlastnickou formu bydlení (podnájmy, ubytovny, azylové domy atd.)⁴.

Další podmínkou nároku na DnB je získání nároku na PnŽ. Tato podmínka **platí u nájemní, družstevní a vlastnické formy bydlení**, u kterých se vždy před přiznáním nároku na DnB hodnotí nárok na PnŽ. Přičemž **DnB lze přiznat s přihlédnutím k celkovým sociálním a majetkovým poměrům také osobě, které PnŽ nebyl přiznán z důvodu, že příjem osoby a společně posuzovaných osob přesáhl částku živobytí osoby a společně posuzovaných osob, ale nepřesáhl 1,3násobek částky živobytí osoby a společně posuzovaných osob.** V tomto případě je nutné upozornit, že **posouzení 1,3násobku se provádí pouze u forem bydlení nájemní, vlastnické a družstevní.** Pro zjištění 1,3násobku částky živobytí osoby a společně posuzovaných osob se **vychází z částky živobytí, ze které byl hodnocen nárok na PnŽ.** Taktéž **příjem se pro tento případ započítává z PnŽ,** tzn. snížený o přiměřené náklady na bydlení. Pokud osoba na základě uvedené podmínky na DnB nárok mít bude, **pro určení výše DnB se již bude této osobě a společně posuzovaným osobám započítávat celkový příjem z rozhodného období pro DnB a částka živobytí bude činit existenční minimum osoby nebo součet existenčních minim osob společně posuzovaných, které nejsou nezaopatřenými dětmi, a součet životních minim nezaopatřených dětí⁵.** Aplikační program hmotné nouze uvedený postup plně podporuje. Každý posuzovaný měsíc by se tak měl pro zjištění 1,3násobku částky živobytí osoby a společně posuzovaných osob vyhodnotit nárok i na PnŽ. Přičemž se do budoucna uvažuje o úpravě aplikačního programu hmotné nouze tak, že bude požadovat založení nové žádosti o PnŽ v dalším posuzovaném měsíci pouze v případě, že došlo ke změně v rozhodných skutečnostech pro nárok na dávku (např. změna výše příjmu, nákladů na bydlení). Orgán pomoci v hmotné nouzi bude o této změně v aplikačním programu hmotné nouzi včas informován.

I když již není v zákoně o pomoci v hmotné nouzi podmíněno přiznání DnB získáním nároku na PnB ze systému státní sociální podpory, **u standardních forem bydlení v rámci hodnocení nároku na PnŽ orgán pomoci v hmotné nouzi požaduje po osobě mj. uplatnění nároků,** a to právě **nárokováním PnB ze systému státní sociální podpory⁶.** Pakliže osoba **neuplatní nárok na PnB, má tato skutečnost vliv na výši částky živobytí,** DnB však může být přiznán. Pokud příjemce PnŽ neuplatní nárok na PnB do uplynutí tří měsíců, za které PnŽ pobírá, může být PnŽ a následně též DnB odňat⁷. Pouze v případech, kdy i přes snahu a vůli žadatele o DnB získat nárok na PnB je zřejmé, že nárok na PnB ze systému státní sociální podpory nevznikne (např. když osoba nemá v bytě, na který uplatňuje nárok na DnB, uhrazené náklady na bydlení za předcházející čtvrtletí z důvodu přestěhování, nesplňuje požadovanou formu bydlení, není z objektivních důvodů přihlášená k trvalému pobytu v bytě), orgán pomoci v hmotné nouzi uplatnění nároku na PnB po osobě nepožaduje a může poskytnout DnB bez nárokovaného PnB. Pokud si ale osoba nepřihlásí trvalý pobyt v bytě a nemá žádné prokazatelné překážky si trvalý

⁴ Viz § 33 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi

⁵ Viz § 33 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi

⁶ Viz § 11, § 13 a § 27 zákona o pomoci v hmotné nouzi

⁷ Viz § 27 zákona o pomoci v hmotné nouzi

pobyt v bytě přihlásit (viz text dále) a orgán pomoci v hmotné nouzi bude požadovat po této osobě v rámci PnŽ si uplatňovat nárok na PnB ze systému státní sociální podpory, nelze tuto skutečnost považovat za uplatňování si nároků, protože je zcela zřejmé, že osoba nárok z důvodu nepřihlášení si trvalého pobytu v bytě na PnB mít nebude. V takovém případě lze osobu v rámci PnŽ považovat za osobu, která si své nároky neuplatňuje a po dobu tří kalendářních měsíců lze částku živobytí této osobě nenavýšovat o polovinu částky rozdílu mezi životním a existenčním minimem osoby⁸ a po uplynutí třech měsíců lze osobu nepovažovat za osobu v hmotné nouzi⁹. V odůvodnění rozhodnutí/oznámení je pak nutné popsat, že osoba si mohla uplatnit svůj nárok získáním PnB tak, že se měla přihlásit v bytě k trvalému pobytu, ale neučinila tak, i když k takovému kroku neměla žádné prokazatelné překážky.

Podmínka nároku na PnŽ pro nárok na DnB neplatí dle zákona o pomoci v hmotné nouzi **u jiné formy bydlení** a také u nezletilého nezaopatřeného dítěte, které je v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež nebo které žije v náhradní rodinné péči, na které přešlo vlastnictví nebo nájem bytu a dítě nemá dostatečný příjem nebo majetek k úhradě odůvodněných nákladů na bydlení. U obou těchto specifických situací ani nemusí být podána žádost o PnŽ.

DnB lze poskytnout pouze tehdy, jestliže osoba užívá byt, jehož je vlastníkem nebo nájemcem, v obci, v níž je hlášena k pobytu podle zvláštních právních předpisů. **V případech hodných zvláštního zřetele** může orgán pomoci v hmotné nouzi určit, že **DnB se poskytne i v případě, že podmínka hlášení k pobytu není splněna**¹⁰. Toto správní uvážení se týká standardních forem bydlení, tzn. nájemní, družstevní a vlastnické formy. V situacích, kdy se jedná o jinou formu bydlení či o nezletilé nezaopatřené dítě, které je v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež nebo které žije v náhradní rodinné péči, na které přešlo vlastnictví nebo nájem bytu a dítě nemá dostatečný příjem nebo majetek k úhradě odůvodněných nákladů na bydlení, se podmínka hlášení k pobytu v obci, v níž osoba užívá bydlení, nevyžaduje.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi sice umožňuje v případech hodných zvláštního zřetele orgánu pomoci v hmotné nouzi určit u standardních forem bydlení, že DnB se může poskytnout i v situaci, kdy podmínka hlášení k pobytu v obci u těchto forem bydlení splněna není, ale **tolerovat podmínku nepřihlášení se k trvalému pobytu v obci se nedoporučuje u vlastnické a družstevní formy bydlení**, jelikož nic nebrání tomu, aby se v těchto formách bydlení k trvalému pobytu osoba přihlásila, a proto nelze považovat u těchto forem bydlení takovou situaci za případ hodný zvláštního zřetele. **Doporučuje se možnost této tolerance pouze u nájemní formy bydlení**. Ale i v těchto případech **je zapotřebí mít přesvědčivé důkazy o tom, že osoba nemůže hlášení k pobytu v obci (resp. v bytě) provést**. Nemělo by pouze postačovat prohlášení osoby, že si to pronajímatel nepřeje. Je možné v rámci sociální práce (i ve spolupráci se sociálními pracovníky obce) majitele zkontaktovat a objasnit mu problematiku dávek na bydlení a podmínky trvalého pobytu a pokusit se o nápravu v této věci. Pronajímatel musí s nájemci uzavřít řádnou nájemní smlouvu podle příslušných ustanovení občanského zákoníku, na základě které se nájemníci mohou přihlásit k trvalému pobytu. Podle zákona

⁸ Viz § 27 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi

⁹ Viz § 27 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi

¹⁰ Viz § 33 odst. 8 zákona o pomoci v hmotné nouzi

č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, totiž k přihlášení trvalého pobytu není zapotřebí souhlasu pronajímatele, postačuje pouze doložení oprávněnosti užívání bytu, typicky nájemní smlouvou. Z přihlášení občana k trvalému pobytu nevyplývají žádná práva k objektu či jeho části, kde je občan přihlášen, ani k vlastníkovi tohoto objektu. Přihlášení má pouze evidenční charakter¹¹. I přesto však řada pronajímatelů nesouhlasí s přihlášením svých nájemníků k trvalému pobytu z důvodu obav před případnými exekucemi nájemníků. Také je možné pronajímatele upozornit, že je možná garance hrazení nákladů na bydlení přímou úhradou a že po ukončení nájemního vztahu mohou údaj o trvalém pobytu nájemníka jednoduše na obecním úřadě zrušit, pokud se sám nájemník nepřihlásí k trvalému pobytu do jiného místa (v tomto případě se za místo trvalého pobytu určí ohlašovna). Pokud se přesto z určitých důvodů nebude moci osoba přihlásit k trvalému pobytu v obci (resp. v bytě), v níž se byt nachází, je potřeba zvážit možnost nalezení jiného stejně vhodného bydlení (také ve spolupráci se sociálními pracovníky obce), kde se bude možné přihlásit k trvalému pobytu a splnit tak základní podmínku pro nárok na PnB a DnB (nemyslí se tím přestěhovat osobu na ubytovnu či do méně kvalitnějšího bytu apod.). Jsou-li orgánu pomoci v hmotné nouzi doloženy vážné důvody, pro které se nájemce bytu odmítá přihlásit k trvalému pobytu (může jít např. o hrozbu neprodloužení nájemní smlouvy po uplynutí sjednané doby), je orgán pomoci v hmotné nouzi povinen se s důvody vypořádat a shledá-li případ hodným zvláštního zřetele, podmínku trvalého pobytu prominout. Na druhou stranu nelze tedy automaticky posuzovat situaci, kdy osoba v nájemní formě bydlení není přihlášená k trvalému pobytu, že se jedná o případ hodný zvláštního zřetele. To lze až v situaci, kdy není pro osobu jiné východisko a hrozilo by jí, že nebude mít kde bydlet. Určování okruhu společně posuzovaných osob na základě hlášení k trvalému pobytu v obci (resp. v bytě) je popsáno v bodě 2 této normativní instrukce.

Žadatel o DnB by měl vždy splňovat všechny výše uvedené podmínky pro nárok na DnB, neboť tato osoba je jediným účastníkem řízení o přiznání DnB (vyjma řízení o přeplatku, kde jsou účastníci řízení se žadatelem i společně posuzované osoby). Jestliže v průběhu pobírání DnB žadatel (účastník řízení) přestane plnit podmínky pro nárok na dávku, dávka nemůže být dané osobě jako účastníkovi řízení poskytována a odejme se pro neplnění zákonem stanovených podmínek nároku. Pokud jsou s žadatelem (účastníkem řízení), který přestal plnit podmínky pro nárok na dávku, společně posuzovány další osoby, je nutné jim doporučit, aby některá ze společně posuzovaných osob o dávku požádala, a to ta, která bude podmínky pro nárok na dávku plnit. Jestliže bude v okruhu společně posuzovaných osob figurovat pouze nezletilé dítě, je potřeba, aby za toto dítě uplatnil žádost jeho zákonný zástupce. Pokud by ani toto dítě neplnilo podmínky pro nárok na DnB, může orgán pomoci v hmotné nouzi uvažovat o poskytnutí mimořádné okamžité pomoci (dále jen „MOP“) k úhradě nezbytného jednorázového výdaje¹², aby nebylo ohroženo bydlení dítěte. Obdobně se postupuje i u PnŽ ohledně účastníka řízení v souvislosti s plněním podmínek pro nárok a výši PnŽ.

Příkladem popsané situace může být stav, kdy otec – nájemce nebo vlastník bytu, je vzat do výkonu trestu odnětí svobody a matka, která pečuje o jejich nezletilé děti,

¹¹ Viz § 10 až § 12 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších zákonů

¹² Viz § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi

není spolunájemkyní a ani spoluvlastnicí bytu, v němž rodina bydlí. I v tomto případě je možné po dobu vyřešení právního vztahu k bytu (např. sepsáním nájemní smlouvy s matkou) poskytovat MOP k úhradě nezbytného jednorázového výdaje. Obdobný příklad může být, že v okruhu společně posuzovaných osob u nájemní formy bydlení jsou pouze matka a nezletilé nezaopatřené dítě, kdy nájemcem bytu je matka. Matka je však vyřazena z evidence uchazečů o zaměstnání a orgán pomoci v hmotné nouzi jí tuto skutečnost netoleruje a je jí odejmut PnŽ a i DnB. O PnŽ může požádat nezletilé nezaopatřené dítě zastoupené matkou a bude-li splňovat podmínky nároku, bude mu PnŽ přiznán. DnB však nemůže být přiznán, neboť nezletilé nezaopatřené dítě není v tomto případě nájemcem bytu, proto je možné poskytnout MOP k úhradě nezbytného jednorázového výdaje.

Aby nebyl „nový“ žadatel o dávku příliš administrativně zatížen ve vztahu k údajům, které je potřeba k žádosti dokládat, je možné využít platné údaje, které byly doloženy společně v předchozím řízení a poznamenat toto do spisu, případně údaje doložené k PnŽ. Pokud je spisová dokumentace doplněna o informace z předchozího již ukončeného řízení, je nutné žadateli o dávku před vydáním rozhodnutí nabídnout možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí před jeho vydáním¹³, neboť se nejedná o podklady, které by předložil účastník řízení k tomuto konkrétnímu správnímu řízení¹⁴. Jde i o ověření, zda se stále jedná o platné údaje.

2. Okruh společně posuzovaných osob pro DnB

V žádosti o DnB musí žadatel uvést všechny osoby, které s ním užívají byt (obytnou místnost, pokoj). Orgán pomoci v hmotné nouzi pak určuje okruh společně posuzovaných osob a také stanovuje, zda v odůvodněných případech na žádost žadatele některou osobu z okruhu vyloučí.

V souladu se zákonem je **okruh společně posuzovaných osob pro DnB u standardních forem bydlení shodný jako u PnB** poskytovaného podle zákona o státní sociální podpoře¹⁵. V tomto případě se považují za rodinu všechny osoby, které jsou v témže bytě hlášeny k trvalému pobytu; podmínka, aby spolu trvale žily a společně uhrazovaly náklady na své potřeby, se však nevyžaduje¹⁶. Proto, i když je v zákoně o pomoci v hmotné nouzi zakotvena podmínka u standardních forem bydlení, že osoba musí užívat byt v obci, v níž je hlášena k pobytu, musí být zároveň společně posuzované osoby v témže bytě hlášeny k trvalému pobytu, aby byly v okruhu společně posuzovaných osob i pro DnB. Do tohoto okruhu podle zákona o státní sociální podpoře nepatří nezaopatřené dítě, které je v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež. Za plné přímé zaopatření se považuje zaopatření v ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež, poskytuje-li tento ústav (zařízení) dětem stravování, ubytování a ošacení¹⁷. Zákon o státní sociální podpoře se nezabývá otázkou, zda je dítě umístěno v zařízení na základě rozhodnutí soudu nebo na základě souhlasu zákonného zástupce.

¹³ Viz § 36 odst. 3 správního řádu

¹⁴ Viz § 74 zákona o pomoci v hmotné nouzi

¹⁵ Viz § 8 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi

¹⁶ Viz § 7 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře

¹⁷ Viz § 7 odst. 4 zákona o státní sociální podpoře

Zákon o pomoci v hmotné nouzi **umožňuje** orgánu pomoci v hmotné nouzi **jako případ hodný zvláštního zřetele tolerovat u standardních forem bydlení, že osoby nejsou hlášeny k trvalému pobytu v obci, v níž užívají byt¹⁸** (jak je již popsáno v bodě 1 této normativní instrukce, tolerance se doporučuje pouze u formy nájemní). **I když je tato tolerance umožněna pro trvalý pobyt vztahující se k obci a ne k bytu, je potřeba neustále brát v úvahu, že pro stanovení okruhu společně posuzovaných osob u standardních forem bydlení musí mít osoba hlášen trvalý pobyt v bytě podle PnB** dle zákona o státní sociální podpoře. Proto lze analogicky postupovat v případě, že když ani žadatel a ani další osoby se žadatelem užívající tentýž byt nebudou mít hlášen trvalý pobyt v obci, resp. v bytě, **a orgán pomoci v hmotné nouzi tuto skutečnost bude tolerovat, bude se na všechny tyto osoby hledět jako na osoby, které podmínku hlášení trvalého pobytu v obci, resp. v bytě splňují a budou všechny společně posuzovány.** To znamená, že jestliže orgán pomoci v hmotné nouzi jako případ hodný zvláštního zřetele toleruje u nájemní formy bydlení, že osoby nejsou hlášeny k trvalému pobytu, tvoří okruh společně posuzovaných osob ty osoby užívající byt, kterým orgán pomoci v hmotné nouzi podmínku hlášení k trvalému pobytu prominul.

Jestliže budou v jednom bytě jak osoby, které podmínku hlášení trvalého pobytu v obci, resp. v bytě splňují, zároveň tak i osoby, které tuto podmínku nesplňují, nedoporučuje se u těchto osob tuto podmínku tolerovat. To znamená, že v tomto případě budou v okruhu pouze osoby splňující hlášení k trvalému pobytu v obci, resp. v bytě. **Výjimkou je ale situace, kdy byt užívá současně s žadatelem o doplatek na bydlení, který je nájemcem bytu s trvalým pobytem v bytě, jeho rodinný příslušník - cizinec bez trvalého pobytu na území ČR.** Tato osoba nemůže z povahy věci podmínku trvalého pobytu splnit, tj. nebyla by ani řazena do okruhu společně posuzovaných osob pro účely DnB, neboť ten je stanoven na základě kritéria trvalého pobytu. V tomto případě je ale třeba tuto osobu do okruhu společně posuzovaných osob zahrnout. Jako příklad lze uvést situaci, kdy o DnB žádá nájemkyně bytu, která má v bytě hlášen trvalý pobyt. Společně s ní byt užívá její manžel, např. občan Egypta, který nemá v ČR povolen trvalý pobyt, je však na území ČR hlášen a pobývá na území ČR více než 3 měsíce, a jejich děti, též s trvalým pobytem v bytě. Okruh společně posuzovaných osob pro účely DnB tvoří v daném případě oba manželé a jejich děti.

Pokud bude v nájemním bytě žít pouze jedna osoba, u které se nebude stanovovat okruh společně posuzovaných osob, a tato osoba nemá v obci, v níž byt užívá, hlášen trvalý pobyt a nemůže si jej z prokazatelných důvodů přihlásit (viz bod 1 této normativní instrukce), lze jí tuto skutečnost podle § 33 odst. 8 zákona o pomoci v hmotné nouzi v případech hodných zvláštního zřetele tolerovat.

U nestandardní formy bydlení (jiná forma bydlení) se okruh společně posuzovaných osob nestanovuje podle PnB ze systému státní sociální podpory¹⁹, ale je potřeba analogicky vycházet z ustanovení § 2 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi, kde je zakotveno, že se okruh společně posuzovaných osob posuzuje podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o životním a existenčním minimu“),

¹⁸ Viz § 33 odst. 8 zákona o pomoci v hmotné nouzi

¹⁹ Viz § 8 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi

jako tomu je u PnŽ a v některých situacích u MOP. To znamená, že v těchto případech bude okruh společně posuzovaných osob shodný, jako je u PnŽ.

Pro účely DnB může orgán pomoci v hmotné nouzi v případech hodných zvláštního zřetele vyloučit z okruhu společně posuzovaných osob na žádost žadatele o dávku osobu, u které žadatel prokáže, že společně s ním netvoří domácnost, tj. společně s ním neužívá byt a nepodílí se na úhradě nákladů společných potřeb. Avšak k tomu nestačí pouze písemné prohlášení, ale tyto skutečnosti musí být objektivním způsobem žadatelem prokázány²⁰. Za možné prokázání lze např. rozumět, že osoba nebude vedena v evidenčním listě či ve smlouvě k bytu, že bude mít smlouvu k jinému bytu, že osoby budou mít prokazatelně vymezenou domácnost – každý bude mít své potraviny, hygienické prostředky, pokoj apod. Avšak podle výše uvedených pravidel pro stanovování okruhu společně posuzovaných osob se tato možnost dá skoro vyloučit u standardních forem bydlení, kde je okruh společně posuzovaných osob určován podle PnB, kdy se mj. podmínka, aby osoby společně uhrazovaly náklady na své potřeby, nevyžaduje.

V případě, že nastane situace, že osobu lze pro účely DnB posuzovat v rámci dvou či více okruhů společně posuzovaných osob, určí orgán pomoci v hmotné nouzi podle skutečného soužití osob, do kterého okruhu osoba patří²¹.

Určování okruhu společně posuzovaných osob lze většinou zjistit v rámci sociální práce s osobou. Posuzování této skutečnosti by tedy mělo být v dotčených bytech **doprovázeno sociálním šetřením** orgánu pomoci v hmotné nouzi, obzvláště pak u nestandardní formy bydlení (především u ubytoven).

Sociální šetření jako jeden z postupů uplatňovaných v rámci sociální práce je možné odlišit od šetření obecného, používaného pouze pro ověření údajů, které jsou rozhodné pro účely řízení o DnB. V rámci sociálního šetření dochází nejen k určitému ověření (kontrola) údajů, které osoba uvedla k dokreslení své sociální situace, ale i k posouzení sociálních poměrů, mezi něž patří především vztahy v rámci rodiny i vztahy osoby žádající o pomoc k širšímu sociálnímu okolí. Takové šetření a při něm získané informace neslouží primárně pro dávkové účely, ale právě pro sociální práci. Sociální šetření není jednorázovou záležitostí. Při dlouhodobém vedení osoby v hmotné nouzi je v jeho rámci opakovaně posuzována účinnost doporučených opatření a postupů při řešení nepříznivé sociální situace osoby. Opět je vhodná spolupráce se sociálními pracovníky obce, kteří mohou znát osoby lépe a mohou osobám mimo dávkovou oblast vypomoci v oblasti bytové politiky. Sociální pracovníci obce a orgánu pomoci v hmotné nouzi jsou povinni si podle zákona o pomoci v hmotné nouzi²² poskytovat vzájemně informace, a to jak pro činnost sociální práce, tak i v souvislosti s poskytováním dávek pomoci v hmotné nouzi.

Šetření v obecném slova smyslu, tj. při šetření podle § 54 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), kdy je prováděn důkaz ohledáním, je účastník řízení o dávku pomoci v hmotné nouzi povinen strpět ohledání věci na místě. V rámci takového šetření dochází pouze k ověření skutečností týkajících se především majetku osoby, informací, které osoba

²⁰ Viz § 8 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi

²¹ Viz § 8 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi

²² Viz § 65 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi

v žádosti o dávku uvedla, např. informací, které souvisí s bytem a jeho užíváním a stanovením okruhu společně posuzovaných osob. I takovéto šetření se uskutečňuje se souhlasem osoby. Důležité je, že zákon dává orgánu pomoci v hmotné nouzi možnost žádost o dávku zamítnout, popřípadě, pokud je již dávka poskytována, dávku odejmout, popřípadě snížit její výši, a to v případě, že osoba žádající o pomoc neumožní faktické vykonání návštěvy v bytě k ověření skutečností rozhodných pro nárok na dávku nebo její výši.

3. Rozhodné období u DnB²³

Zákon o pomoci v hmotné nouzi pro účely nároku a výše DnB stanovuje **zvlášť rozhodné období pro příjem a zvlášť pro další skutečnosti**, přičemž záleží, zda se jedná o měsíc, kdy byla podána žádost o DnB, nebo o měsíce následující. Je to obdobné jako u opakované dávky PnŽ, která se ve většině případů hodnotí dříve než dávka DnB.

V měsíci podání žádosti o DnB je rozhodným obdobím pro zjištění příjmu období 3 kalendářních měsíců předcházejících aktuálnímu kalendářnímu měsíci. Pro případ, že došlo u osoby nebo alespoň u jedné ze společně posuzovaných osob k **podstatnému poklesu příjmu**, a podstatný pokles příjmu v aktuálním kalendářním měsíci nadále trvá, rozhodné období počíná kalendářním měsícem, ve kterém k podstatnému poklesu příjmu došlo, nejdříve však kalendářním měsícem, který o 2 kalendářní měsíce předchází aktuálnímu kalendářnímu měsíci a končí aktuálním kalendářním měsícem²⁴. Znamená to např., že jestliže byla podána žádost o DnB v měsíci červnu, je nutné kromě zkoumání příjmu za 3 předcházející měsíce (květen, duben a březen) také zjistit, zda v květnu či dubnu nedošlo k podstatnému poklesu příjmu, který ale musí trvat i v měsíci červnu. Proto je nutné od žadatele zjistit, zda v měsíci červnu (měsíc podání žádosti) neměl či nebude mít nějaký příjem (je možné i čestným prohlášením, následující měsíc – v červenci – se tato skutečnost překontroluje). Institut podstatného poklesu příjmu lze využít pouze při podání žádosti o DnB. **Za podstatný pokles příjmu se považuje** zejména ztráta či snížení příjmu z výdělečné činnosti, ukončení či snížení výplaty podpory v nezaměstnanosti, podpory při rekvalifikaci nebo rodičovského příspěvku. **Doporučuje se, aby se jednalo o podstatný pokles příjmu alespoň v řádu jednoho 1 000 Kč nebo pokles minimálně o třetinu příjmu (tzn. o 30%).** Pokud v případě podání žádosti o DnB dochází k podstatnému poklesu příjmů alespoň u jedné ze společně posuzovaných osob, má se za to, že se jedná o podstatný pokles příjmu všech společně posuzovaných osob.

V případě měsíce podání žádosti o DnB je pro některé další hodnocené skutečnosti rozhodným obdobím tento (aktuální) kalendářní měsíc. V něm se tedy posuzuje, zda²⁵:

- a) osoba není v pracovním nebo obdobném vztahu, popřípadě není osobou samostatně výdělečně činnou,
- b) osoba není vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání,

²³ Viz § 10 zákona o pomoci v hmotné nouzi

²⁴ Viz § 10 odst. 2 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi

²⁵ Viz § 10 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi

- c) osoba se jako osoba samostatně výdělečně činná nepřihlásila k nemocenskému pojištění,
- d) osobě nevznikl nárok na nemocenskou podle § 25 a § 31 zákona o nemocenském pojištění jejím vlastním zaviněním,
- e) osoba nevyužívá majetek, který jí umožňuje uspokojování jejích základních životních potřeb,
- f) osoba neuplatnila nároky a pohledávky,
- g) osoba nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci,
- h) zdravotní stav osoby nevyžaduje dietní stravování (pokud ano, zhodnotí se navýšení částky živobytí podle § 29 zákona o pomoci v hmotné nouzi ihned v měsíci podání žádosti).

Obdobně je při podání žádosti o DnB rozhodným obdobím **aktuální kalendářní měsíc (tj. měsíc podání žádosti) pro situace**, kdy se zjišťuje, zda občan členského státu Evropské unie nebo jeho rodinný příslušník není **neodůvodnitelnou zátěží systému pomoci v hmotné nouzi**. Je důležité upozornit, že se **za aktuální kalendářní měsíc zjišťují také odůvodněné náklady na bydlení**, jelikož se s nimi kalkuluje při stanovení výše DnB²⁶.

Rozhodným obdobím, za které se zjišťuje plnění ostatních podmínek v případě podání žádosti o DnB je kalendářní měsíc předcházející aktuálnímu kalendářnímu měsíci.

V průběhu poskytování DnB (tzn. následující měsíce od měsíce přiznání DnB – je nutné upozornit, že podle § 38 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi je možné DnB přiznat až od prvního dne kalendářního měsíce, kdy osoba splnila podmínky pro nárok, tzn., že nemusí jít vždy o měsíc, kdy bylo zahájeno řízení o DnB) **je rozhodným obdobím, jak pro příjem, tak i pro plnění ostatních podmínek, jeden kalendářní měsíc předcházející aktuálnímu kalendářnímu měsíci. Tato skutečnost neplatí** v případech, kdy se zjišťuje, zda občan členského státu Evropské unie nebo jeho rodinný příslušník není **neodůvodnitelnou zátěží systému pomoci v hmotné nouzi**²⁷ a také pro zjišťování **odůvodněných nákladů na bydlení**²⁸, kdy je pro tyto skutečnosti rozhodné období aktuální kalendářní měsíc.

4. Odůvodněné náklady na bydlení a další specifika jednotlivých forem bydlení

Zákon o pomoci v hmotné nouzi vymezuje jednotlivé formy bydlení a stanovuje odůvodněné náklady na bydlení i s maximální hranicí těchto nákladů, které je možné pro tyto formy započítat a uhradit.

V praxi může nastat situace, kdy osoba uhradila dopředu nájemné a případně další náklady spojené s užíváním bytu. Pokud k takové skutečnosti dojde, nevznikají této osobě již další náklady na bydlení, tudíž nemohou být tyto náklady předmětem zjišťování pro rozhodné období a odůvodněné náklady na bydlení jsou nulové. Jestliže by osoba měla předplacenu jen část nákladů na bydlení (např. by měla pouze uhrazeno nájemné, ale služby a energie ne), započítají se do odůvodněných

²⁶ Viz § 35 zákona o pomoci v hmotné nouzi

²⁷ Viz § 10 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi

²⁸ Viz § 35 zákona o pomoci v hmotné nouzi

nákladů na bydlení tyto ještě neuhrazené náklady na bydlení, které v rozhodném období má.

Má-li osoba rozpočítané náklady na bydlení na více měsíců (nehradí je měsíčně, ale např. za 3 měsíce najednou) a tato skutečnost je prokazatelná (např. z nájemní smlouvy), doporučuje se tuto sumu rozpočítat na měsíce, pro které je hrazení nákladů určeno. To znamená, že hradí-li osoba např. za 3 měsíce dohromady 15 000 Kč (součet nájmů, služeb a energií za 3 měsíce), doporučuje se tyto odůvodněné náklady na bydlení rozdělit do 3 měsíců po 5 000 Kč a DnB tak i vyplácet. V této situaci bude potřeba i s možnou pomocí sociálních pracovníků obce kontaktovat pronajímatele a podat mu informaci, že nelze DnB poskytnout najednou v takové sumě a že je potřeba náklady na bydlení hradit měsíčně, a ne najednou za několik měsíců. Pronajímateli je možné jako garanci hrazení nájmu nabídnout, že orgán pomoci v hmotné nouzi může DnB poskytovat přímou úhradou. Pokud by majitel s rozdělením nákladů na bydlení na měsíční hrazení nesouhlasil, je potřeba pomoci osobě nalézt jiné vyhovující bydlení, jinak budou osobě na nájmu vznikat dluhy, které bude schopna splácet při obdržení DnB až další měsíce.

4.1 Nájemní forma bydlení

4.1.1 Náležitosti nájemní smlouvy

Nájem, resp. nájemní smlouva, je tradičním a klasickým institutem soukromého práva a i dnes patří k nejčastěji frekventovaným právním důvodům užívání cizí věci. Problematiku nájemních smluv upravuje § 663 - 723 občanského zákoníku.

Stranami nájemní smlouvy jsou pronajímatel a nájemce. S ohledem na obecně platnou zásadu, že nikdo nemůže na jiného převést více práv, než má sám, může být pronajímatelem jen ten, kdo může věci disponovat či nakládat. Jedná se buď o vlastníka, oprávněného držitele nebo např. o správce dědictví, který může nájemní smlouvu uzavřít se souhlasem dědiců zůstavitele a soudu dle ustanovení § 480a odst. 2 občanského zákoníku. Nájemní smlouvu může rovněž uzavřít za uvedené subjekty jejich zmocněnec, který je oprávněn za ně jednat na základě plné moci (příp. mandátní smlouvy), nebo zákonný zástupce uvedených osob (rodič, poručník, opatrovník), pokud nejsou k uzavření nájemní smlouvy způsobilé (nezletilci, osoby omezené ve způsobilosti k právním úkonům, osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům). Uzavře-li nájemní smlouvu zákonný zástupce, je třeba k její platnosti dodatečné schválení soudem. Vlastníka nemovitosti je možné zjistit na internetových stránkách katastru nemovitosti: <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/>.

Podle převažující judikatury i praxe **je nájemní smlouvu k bytu možné uzavřít pouze k prostoru**, který je na základě zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „stavební zákon“) příslušným stavebním úřadem účelově **určen k bydlení**. Podle § 3 písm. g) vyhlášky č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů (téměř totožná definice je uvedena i v § 4 odst. 2 zákona o životním a existenčním minimu), se bytem rozumí soubor místností, popřípadě jedna obytná místnost, který svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením splňuje požadavky na trvalé bydlení a je k tomuto účelu užívání určen. Podle výše uvedené vyhlášky se obytnou místností rozumí část bytu, která je určena k trvalému

bydlení a má nejmenší podlahovou plochu 8 m². Pokud byt je jedna obytná místnost, musí mít podlahovou plochu nejméně 16 m².

V případě, že by byla uzavřena smlouva o nájmu bytu k místnostem, které nebyly stavebním úřadem určeny k bydlení (nebytové prostory, společné části domu), byla by taková smlouva od počátku neplatná a nemohl by vzniknout nárok na DnB.

Dle § 686 odst. 1 občanského zákoníku **nájemní smlouva musí obsahovat označení bytu, jeho příslušenství, rozsah jejich užívání a způsob výpočtu nájemného a úhrady za plnění spojená s užíváním bytu nebo jejich výši.** Nájemní smlouva musí mít písemnou formu. Nájemné tedy musí být určeno samostatnou částkou a samostatně musí být rovněž určena úhrada spojená s užíváním bytu (nelze do nájemní smlouvy uvádět částky ve výši 0 Kč, nájemní smlouva je pak neplatná). Vychází se ze skutečnosti, že podstatnými náležitostmi smlouvy o nájmu bytu jsou mimo jiné též ujednání o způsobu výpočtu nájemného a úhrady za plnění spojená s užíváním bytu, nebo ujednání o jejich výši. Vzhledem k tomu, že podstatnými náležitostmi smlouvy o nájmu bytu jsou obě výše uvedené skutečnosti, a dále s přihlédnutím k tomu, že každá z nich má sama o sobě význam pro práva a povinnosti pronajímatele a nájemce v existujícím nájemním vztahu, měla by smlouva o nájmu bytu obsahovat zvlášť stanovení nájemného a zvlášť stanovení úhrady za služby (v ideálním případě by součástí nájemní smlouvy měl být rozpis záloh za služby spojené s užíváním bytu, tzv. evidenční list).

Jestliže nebude nájemní smlouva obsahovat uvedené náležitosti (označení bytu, jeho příslušenství, rozsah užívání a způsob výpočtu nájemného a úhrady za plnění spojená s užíváním bytu nebo jejich výši) podle občanského zákoníku, nelze tuto smlouvu považovat za nájemní. Pro zajištění, aby nájemce mohl čerpat dávky na bydlení, je v těchto případech vhodné nájemci doporučit, aby s pronajímatelem uzavřeli platnou nájemní smlouvu. Zároveň je vhodné spolupracovat se sociálními pracovníky obcí a s jejich pomocí uvést do pořádku nájemní vztah osob anebo nalézt vhodnější bydlení, kde budou mít osoby právoplatnou nájemní smlouvu. DnB lze tedy poskytnout na základě platné nájemní smlouvy (obdobně se postupuje i u PnB v systému státní sociální podpory), **přičemž platí, že jeden byt, jedna nájemní smlouva, jeden DnB. Nelze tedy u nájemní formy bydlení poskytovat DnB na část bytu, resp. na jeden pokoj v bytě.**

Platnost nájemní smlouvy lze posoudit dle případného nároku na PnB ze systému státní sociální podpory (tzn., pokud bude na určitou nájemní smlouvu přiznán PnB, uzná se platnost smlouvy i pro DnB). V případě, že na PnB nebude nárok např. z důvodu přestěhování a neuhrazení potřebných nákladů na bydlení za minulé čtvrtletí, lze si k platnosti nájemní smlouvy z hlediska nároku na PnB vyžádat stanovisko agendy státní sociální podpory. Pokud agenda státní sociální podpory svým stanoviskem uzná za platnou nájemní smlouvu pro budoucí nárok na PnB, je možné smlouvu uznat i pro DnB. V rámci obou agend mezi PnB a DnB musí vždy dojít ke shodě, zda bude nájemní smlouva uznána jakožto smlouva vydaná v souladu s občanským zákoníkem či nikoli. Občanský zákoník platí pro všechny shodně, a tudíž nemůže jeden systém sdělit, že je nájemní smlouva uzavřená v souladu s občanským zákoníkem a druhý systém nikoli a opačně.

V případě užívacích titulů, které předpokládá v § 24 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře, postupuje orgán pomoci v hmotné nouzi obdobným způsobem (analogie iuris). Za dobu trvání nájemního vztahu se pro účely DnB považuje i doba mezi skončením nájemního poměru a posledním dnem lhůty k vyklizení bytu podle § 712a občanského zákoníku, doba od zániku členství v bytovém družstvu do zajištění bytové náhrady podle § 714 občanského zákoníku, a doba od smrti nájemce služebního bytu, od rozvodu jeho manželství nebo od jeho trvalého opuštění společné domácnosti do zajištění přiměřeného náhradního bytu oprávněným osobám podle § 713 občanského zákoníku.

4.1.2 Odůvodněné náklady na bydlení u nájemní formy bydlení

Pro tuto formu bydlení se do odůvodněných nákladů na bydlení započítávají 3 základní položky - **nájemné, služby bezprostředně spojené s užíváním bytu a úhrada prokazatelné nezbytné spotřeby energií**. Odůvodněné náklady na bydlení tvoří pak součet těchto položek.

a) Nájemné

Od 1. 1. 2013 již nelze uplatnit cílové nájemné podle zákona č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvyšování nájemného z bytu a o změně občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Proto se od tohoto data podle zákona o pomoci v hmotné nouzi určuje v celé ČR pro účely DnB výše nájemného až do výše, která je v místě obvyklá²⁹. Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) v lednu 2013 informací „Cílové nájemné od 1. 1. 2013 (nájemní forma bydlení)“ doporučilo u měst, kde skončilo cílové nájemné, ponechat výši nájemného v částce, která byla započítána do 31. 12. 2012 (tedy cílové nájemné), aby nedocházelo ke změnám výše DnB. Samozřejmě pokud došlo ke změnám skutečností rozhodných pro výši dávky (i změny související s doloženými náklady na bydlení), bylo potřeba výši dávky znovu přehodnotit. Ponechání výše nájemného v částce, která byla započítána do 31. 12. 2012 (cílové nájemné), bylo řešením na začátku roku 2013. V současné době není vhodné, aby v rámci jednoho města bylo někomu zohledňováno nájemné ve výši v místě obvyklé (žádosti o DnB podané v roce 2013) a někomu jinému ve výši cílového nájemného z roku 2012 (DnB přiznaný před rokem 2012). **Částka nájemného v místě obvyklá by měla být v rámci jednoho území stanovena jednou částkou (jednou částkou u bytů v komerčních nájmech a jednou částkou u nájemních bytů města).**

Co se týká zjišťování výše nájemného, které je v místě obvyklé, může orgán pomoci v hmotné nouzi postupovat různými způsoby. Je ale vhodné, aby **v rámci kraje byla stanovena pro jednotlivá kontaktní pracoviště orgánů pomoci v hmotné nouzi přiměřeně stejná pravidla pro stanovení nájemného v místě obvyklého**. Nemůže dojít k situaci, kdy v jednom místě (např. v sousedních obcích, kde jsou srovnatelné podmínky ohledně nájemného) jsou tato pravidla stanovena tak, že se u obdobných bytů se stejnými doloženými skutečnými náklady na bydlení započte nájemné v místě obvyklé rozdílně.

I nadále lze zjišťovat nájemné v místě obvyklé na základě vlastního prošetření. Místně obvyklé nájemné se stanoví **zvlášť pro byty tržní a zvlášť pro byty**

²⁹ Viz § 34 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi

ve vlastnictví obce. V případě, že osoba užívá byt ve vlastnictví obce, má orgán pomoci v hmotné nouzi možnost zjistit u příslušného odboru obecního úřadu, popřípadě u organizace, která spravuje bytový fond obce, výši nájemného stanoveného pro jednotlivé typy bytů, popřípadě výši nájemného stanoveného na 1 m² bytu. V případě, že osoba užívá byt na základě nájemní smlouvy uzavřené se soukromým pronajímatelem, může orgán pomoci v hmotné nouzi zjistit průměrnou výši nájemného, popřípadě nájemného počítaného na 1 m² plochy bytu dotazem u realitních kanceláří, které zprostředkovávají nájem bytů v dané lokalitě. Je-li osobou doložené nájemné vyšší než nájemné, které orgán pomoci v hmotné nouzi stanoví na základě uvedeného prošetření jako nájemné v místě obvyklé pro určitý typ bytu, bude bráno v úvahu pro stanovení nároku a výše dávky výše nájemného v místě obvyklá stanovená orgánem pomoci v hmotné nouzi (v aplikačním programu hmotné nouze zapsaná v poli „Započítané nájemné“).

Dále s ohledem na skutečnost, že Ministerstvo pro místní rozvoj vydalo na svých webových stránkách již doplněnou **mapu nájemného**, je možné, aby orgán pomoci v hmotné nouzi vycházel při zjištění nájemného v místě obvyklého i z těchto údajů. Tyto údaje Ministerstvo pro místní rozvoj definuje jako informativní údaje, které nemají právní povahu a nezakládají nárok na určení výše nájemného a slouží pouze jako orientační data. Mapa nájemného je dostupná na adrese: <http://www.mmr.cz/cs/Stavebni-rad-a-bytova-politika/Bytova-politika/Prechod-na-smluvni-najemne/Mapa-najemneho>. I s ohledem na výše uvedenou skutečnost se doporučuje z těchto cenových map vycházet. Pokud není v mapě nájemného pro určitou obec údaj obsažen, lze využít též údaje pro srovnatelnou obec (dle velikosti a počtu obyvatel) v dané lokalitě. V případě menších obcí (do 2 000 obyvatel) nejsou údaje o výši obvyklého nájemného v mapě nájemného zpracovány, je třeba zjistit místně obvyklé nájemné vlastním prošetřením.

Pokud osoby obývají podlahovou plochu, která je zřejmě pro jejich potřeby nadměrná (nepřiměřeně velká), je možné **v odůvodněných případech přistoupit k porovnání výše nájemného v místě obvyklé s náklady na plochu bytu připadající na jednotlivé osoby, která je používána při stanovení nákladů na bydlení v rámci státní sociální podpory.** V případě, že byt obývá jedna osoba, doporučuje se započítat plochu 38 m². Pokud obývají byt dvě osoby, doporučuje se započítat plochu 52 m², v případě tří osob 68 m² a v případě čtyř osob 82 m². Obývá-li byt více osob, lze obytnou plochu pro uvedené situace úměrně navýšit. Pro účely porovnání se nájemné vypočte: započítatelná podlahová plocha x nájemné v místě obvyklé na 1 m² podlahové plochy.

Orgánu pomoci v hmotné nouzi se doporučuje, aby postupoval při stanovení těchto částek podle situace v místě citlivě a aby využíval všech možností, které umožňuje systém pomoci v hmotné nouzi při zabezpečení základních životních potřeb osob v hmotné nouzi. V této souvislosti se rovněž připomíná, že shora uvedené doporučení týkající se možnosti použití určitých kritérií pro porovnání velikosti podlahové plochy bytu ve vztahu k počtu osob, je pouze pomůckou pro posouzení, zda je byt pro určitý počet osob (popřípadě pro jednotlivce) přiměřený. Určení výše nájemného v místě obvyklého musí být řádně v oznámení/rozhodnutí odůvodněno! V odůvodnění rozhodnutí/oznámení musí být řádně odůvodněno stanovení částky nájemného v místě obvyklého a dále je nutné, aby byla vysvětlena celková výše odůvodněných nákladů na bydlení. Ne vždy

je vhodné snižovat užitnou plochu bytu s ohledem na počet osob užívajících byt, a naprosto nevhodné to je tehdy, pokud bytový fond lokality nedisponuje levnějšími byty o menší rozloze. Jinak řečeno, k započítání omezené podlahové plochy není možné přistupovat automaticky, je třeba se zabývat tím, zda má osoba možnost najít si v dané lokalitě přiměřený byt o menší rozloze za nižší nájemné. Je třeba si uvědomit, že ne každá obec disponuje vlastním bytovým fondem a na trhu není dostatečné množství malometrážních bytů. Současně neplatí, že by nájemné v bytě o velikosti 30 m² bylo o polovinu nižší než nájemné v bytě o velikosti 60 m². Jako vhodné se započítávání omezené podlahové plochy nejeví zejména v situaci, kdy dosavadní nájemné ve větším bytě je bez jakýchkoliv pochybností nižší než reálné možné tržní nájemné v menším bytě v dané lokalitě (příp. v jejím bezprostředním okolí).

Naopak v případě, kdy je zřejmé, že byt je pro žadatele o DnB nadměrný, za předpokladu, že je reálně možné, aby si osoba našla např. za pomoci sociálních pracovníků obce a orgánu pomoci v hmotné nouzi srovnatelný byt o menší rozloze v dané lokalitě za nižší nájemné, může orgán pomoci v hmotné nouzi přistoupit k započítání „přiměřené“ podlahové plochy bytu. Pokud se ale nelze do menšího a levnějšího bytu přestěhovat ihned, nemělo by dojít ke snížení výše DnB prostřednictvím zápočtu „přiměřené“ podlahové plochy okamžitě. V rámci sociální práce by měl pracovník orgánu pomoci v hmotné nouzi seznámit osobu s touto skutečností a pomoci mu s hledáním bydlení (případně ve spolupráci se sociálním pracovníkem obce), přičemž by mu měl ponechat určitý časový prostor na hledání bydlení, po který mu bude DnB poskytován ve výši odpovídající skutečné podlahové ploše bytu.

Výše nájemného v místě obvyklá musí být orgánem pomoci v hmotné nouzi **aktualizována**, a to buď k 1. 1. nového kalendářního roku nebo k datu, kdy dojde k plošné změně výše nájemného pronajímateli.

b) Služby (bezprostředně spojené s užíváním bytu)

Nedílnou součástí nájemní smlouvy je výčet služeb, který se zavazuje pronajímatel nájemci poskytnout spolu s bydlením. Za služby poskytované pronajímatelem jako plnění spojená s užíváním bytu se dle cenového výměru Ministerstva financí 01/2013³⁰ považuje vytápění, osvětlení a úklid společných prostor v domě, dodávka pitné vody, dodávka teplé vody, odvádění odpadních vod kanalizacemi, užívání výtahu, kontrola a čištění komínů, odvoz splašků a čištění žump, vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou a případně další služby sjednané v nájemní smlouvě. Pronajímatel nesmí zahrnout do cen služeb rozúčtovaných nájemcům bytů ceny za služby spojené s užíváním nebytových prostorů v domě (např. prostory sloužící k samostatné výdělečné činnosti). Pronajímatel pro rozúčtování použije cenu služby sjednanou s dodavatelem služby, maximálně však cenu obvyklou v místě a čase plnění. Ceny služeb se rozúčtovávají na jednotlivé nájemce.

Podle zákona o pomoci v hmotné nouzi se úhradou služeb bezprostředně spojených s užíváním bytu rozumí úhrada za ústřední (dálkové) vytápění a za dodávku teplé

³⁰ Lze nalézt na webových stránkách Ministerstva financí (www.mfcr.cz/cs/legislativa/cenovy-vestnik)

vody, za úklid společných prostor v domě, za užívání výtahu, za dodávku vody z vodovodů a vodáren, za odvádění odpadních vod kanalizacemi, za osvětlení společných prostor v domě, za odvoz tuhého komunálního odpadu, za vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou, popřípadě další prokazatelné a nezbytné služby související s bydlením³¹.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi demonstrativně (příkladem) vyjmenovává některé služby bezprostředně spojené s užíváním bytu, které je možné započítávat a zároveň umožňuje zohlednit i další služby, které zákon přímo neuvádí. Do této položky se započítávají i náklady na úhradu základního vybavení bytu (např. sporák, vestavěná skříň), které je součástí bytu a je ve vlastnictví pronajímatele (dle § 686 občanského zákoníku). Orgán pomoci v hmotné nouzi může využít správní uvážení, kterým zákonem nejmenované služby bezprostředně spojené s užíváním bytu uzná do odůvodněných nákladů na bydlení. Je však třeba upozornit, že u služeb bezprostředně spojených s užíváním bytu, jako u jediné položky odůvodněných nákladů na bydlení, zákon o pomoci v hmotné nouzi **nestanovuje žádnou maximální hranici jejich výše**, to znamená, že se započtou v celkové výši, kterou orgán pomoci v hmotné nouzi uvede do aplikačního programu hmotné nouze do pole „Služby“.

Proto je nutné si uvědomit, že orgán pomoci v hmotné nouzi si nemůže stanovit určitou maximální výši jednotlivých položek (např. vodné a stočné), kterou bude do služeb v aplikačním programu hmotné nouze zadávat. Tento postup je možný naprosto výjimečně právě např. u uvedeného vodného a stočného při spotřebě, která je znatelně vyšší než běžný průměr a orgán pomoci v hmotné nouzi má ověřeno, že osoba má např. bazén.

c) Energie (prokazatelně nezbytná spotřeba)

Úhradou prokazatelně nezbytné spotřeby energií se rozumí úhrada dodávky a spotřeby elektrické energie, plynu, případně výdaje na další druhy paliv, a to ve výši, která je v místě obvyklá³². Pro účely pomoci v hmotné nouzi se stanovuje jako průměrná cena za dodávku elektrické energie pro bytovou jednotku určité velikosti podle sdělení příslušných dodavatelů těchto energií, nejvýše však ve výši skutečných úhrad³³. V praxi jde o zabránění vysoké spotřeby energií některými domácnostmi osob v hmotné nouzi.

V současné době je pro uvedený účel v systému pomoci v hmotné nouzi používána cena energie, která je stanovována Energetickým regulačním úřadem jako cena energie poslední instance (jde o státem stanovenou cenu), a to s ohledem na nepřehlednost v systému cen jednotlivých dodavatelů elektrické energie a plynu. Tato maximální započitatelná cena za energie se počítá na základě ceníku příslušného dodavatele a distributora elektřiny či plynu a odhadu spotřebovaného množství těchto druhů energií. Tato množství se počítají na základě osobou doložených informací o způsobu vytápění a ohřevu vody (zda a v jakém rozsahu se ta která energie používá k vytápění, k ohřevu vody a k přípravě jídel) a o dodavateli a distributorech těchto energií. Pro jednotlivé typy použití elektřiny

³¹ Viz § 34 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi

³² Viz § 34 odst. 1 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi

³³ Viz § 34 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi

a plynu se počítá spotřeba podle postupu doporučeného Energetickým regulačním úřadem. Např. množství plynu spotřebovaného k vytápění se vypočítává na základě měrné spotřeby tepla, které zohledňuje místo spotřeby podle teplotního pásma, na které je území ČR rozděleno.

Osoba je povinna doložit doklad o výši úhrady za dodávku elektrické energie a plynu. Zákon o pomoci v hmotné nouzi osobě přímo neukládá povinnost doložit sazbu elektrické energie a jističe, ale tyto údaje jsou pro nárok a výši DnB důležité, jak je již výše uvedeno, na základě § 34 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi. V případě, že nejsou doloženy údaje o sazbě elektrické energie a jističích, je potřeba se osoby dotázat, k čemu elektrickou energii využívá a následně na základě těchto informací vybrat sazbu elektrické energie (podle webových stránek dodavatele, podle nabídky v aplikačním programu hmotné nouze). Je možné osobu vyzvat, aby doložila na základě § 49 zákona o pomoci v hmotné nouzi potřebné údaje pro nárok a výši dávky. Také je možné na základě § 50 zákona o pomoci v hmotné nouzi vyzvat pronajímatele bytu, aby bezodkladně a bezplatně sdělil potřebné údaje nezbytné pro zjištění nároku a výše dávky. Jestliže se ale v případě, kdy osoba nezná dodavatele energie, neboť platí zálohy přímo vlastníkovu nemovitosti, tyto údaje nezjistí, doporučuje se orgánu pomoci v hmotné nouzi vybrat z dodavatelů energií v místě obvyklých. **Tuto skutečnost je ale potřeba zaznamenat ve spisu a také zmínit v odůvodnění oznámení/rozhodnutí.**

Energie orgán pomoci v hmotné nouzi při stanovení odůvodněných nákladů na bydlení zohledňuje, pokud jsou hrazeny žadatelem o dávku či osobou společně posuzovanou, a to nejen tehdy, pokud jsou žadatel o dávku či osoba společně posuzovaná nahlášeni jakožto odběratelé u dodavatelů energií, ale i tehdy, pokud jsou energie hrazeny majiteli bytu a tento je u dodavatelů energií nhlášen jakožto odběratel. V případě, že si majitel bytu stanovil náklady na energie vyšší, než jsou fakticky stanoveny dodavatelem energie, započte se pouze výše, která je prokazatelně stanovena dodavatelem energie a kterou také tedy majitel bytu dodavateli energie uhrazuje.

V odůvodněných případech lze navýšit částky za maximální prokazatelnou nezbytnou spotřebu energií až o 10 %³⁴. Za odůvodněný případ se považuje zejména dlouhodobá nemoc osoby a vyšší spotřeba energií z důvodu těžkého zdravotního postižení. Zvýšení nezbytné spotřeby energií se klientovi zadává na základě lékařem potvrzeného předepsaného formuláře „Potvrzení o zdravotním stavu vydávané ošetřujícím lékařem“.

Dále může nastat situace, že osoba používá jiné druhy energií než elektřinu nebo plyn (např. pevná paliva jako je uhlí, dřevo). Výši úhrady této jiné energie je potřeba porovnat s průměrnou nákupní cenou, která je v místě obvyklá. Ceny a výhřevnost lze nalézt na různých webových stránkách (např. na stránkách dodavatelů těchto paliv). Jelikož se v praxi vyskytly problémy s rozpočítáváním těchto jiných druhů energií do měsíčních částek rovnoměrně přes celý kalendářní rok, doporučuje se na tyto náklady poskytnout MOP k úhradě nezbytného jednorázového výdaje³⁵. I pro tuto situaci je však nezbytné, aby se podle možností orgán pomoci v hmotné nouzi zabýval celkovými sociálními a majetkovými poměry osoby a jejím

³⁴ Viz § 34 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi

³⁵ Viz § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi

příjmem a zda je důvodné MOP poskytnout. Také je potřeba vzít v potaz, že osobě může být poskytován PnB ze systému státní sociální podpory, v němž má osoba náklady na pevná paliva taktéž zohledněna pevnými částkami dle § 25 odst. 1 písm. c) zákona o státní sociální podpoře. Proto je potřeba pro určení částky těchto pevných paliv, která se bude zohledňovat pro výši MOP, odečíst částky, které již byly zohledněny v rámci PnB. Tuto skutečnost je nutno uvést do odůvodnění v oznámení/rozhodnutí o dávce.

4.2 Družstevní forma bydlení a společenství vlastníků

4.2.1 Specifika družstevního bydlení a společenství vlastníků

Družstevní bydlení lze chápat jako **rozhraní mezi typem vlastnického a nájemního bydlení**. Vlastníkem družstevního bytu je bytové družstvo, v němž má každý člen svůj členský podíl, který ho opravňuje k nájmu konkrétní bytové jednotky. Družstevník je členem družstva, které příslušný byt vlastní.

Společenství vlastníků se přiřazuje k družstevní formě bydlení, protože se tato forma bydlení nejvíce podobá existujícím družstvům. I podle zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů, je zřejmé, že se u této formy bydlení podílí všichni vlastníci bytových jednotek na nákladech vzhledem k společným částem domu, uhrazují nájemné či tzv. „fond oprav“, jež si kolektivně stanovili apod.

4.2.2 Odůvodněné náklady na bydlení u družstevní formy bydlení a společenství vlastníků

Pro tuto formu bydlení se do odůvodněných nákladů na bydlení započítávají obdobné náklady na bydlení jako u nájemní formy bydlení, tedy 3 základní položky - **obdobné náklady jako je nájemné, služby bezprostředně spojené s užíváním bytu a úhrada prokazatelně nezbytné spotřeby energií**. Odůvodněné náklady na bydlení tvoří pak součet těchto položek.

a) Obdobné náklady jako nájemné

Obdobnými náklady jako je nájemné u nájemní formy bydlení se podle zákona o pomoci v hmotné nouzi u družstevní formy bydlení rozumí **výše prokazatelných nákladů, maximálně však do výše srovnatelných nákladů uvedených pro tuto formu bydlení podle § 25 odst. 1 písm. b) zákona o státní sociální podpoře**. Tyto srovnatelné náklady je potřeba sledovat, protože téměř každým rokem (na začátku roku) dochází k jejich změně.

Výše nákladů srovnatelných s nájemným podle § 25 odst. 1 písm. b) zákona o státní sociální podpoře byly od 1. 1. 2013 navýšeny a činí za kalendářní měsíc částku:

Počet osob	Kč
jedna	1799
dvě	2462
tři	3219
čtyři a více	3882

Aplikační program hmotné nouze u družstevní formy bydlení v poli „Započítané nájemné“ tyto částky kontroluje, a jestliže je do tohoto pole zapsána orgánem pomoci v hmotné nouzi částka vyšší, aplikační program hmotné nouze počítá max. s výší srovnatelných nákladů podle zákona o státní sociální podpoře. Do pole „Započítané nájemné“ se neuvádí náklady za služby a energie, ale pouze obdobné náklady jako nájemné u nájemní formy bydlení (např. „fond oprav“).

I když není tzv. „**fond oprav**“ jakožto pojem nikde právně zakotven, velmi často se objevuje jako položka nákladů na bydlení u této formy bydlení. Proto se **doporučuje v aplikačním programu hmotné nouze do položky „Započítané nájemné“ zadat celkovou výši „fondu oprav“ nebo obdobných nákladů spojených s družstevní formou bydlení a společenství vlastníků (pozor - nejedná se o služby či energie!)** a aplikační program hmotné nouze uvedenou částku započte maximálně do výše nákladů pro tuto formu bydlení podle zákona o státní sociální podpoře.

Pouze pro informaci je možné zmínit rozsudek Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) ze dne 3. 3. 2011, č. j. 3 Ads 155/2010-51, který problematiku „fondu oprav“ řeší. NSS v tomto konkrétním rozsudku dospěl k závěru, že „fond oprav“ má být zohledňován v odůvodněných nákladech na bydlení, avšak není nutné, aby byly zohledňovány všechny položky. Započítávat by se měly jen položky, které souvisí s užíváním bytu a výše plateb do „fondu oprav“ má odpovídat podmínkám obvyklým v daném místě, resp. nesmí být nepřiměřeně vysoká. Pokud některá z položek nebude zohledněna, je třeba toto uvést a vysvětlit v oznámení/rozhodnutí o dávce. Ale jak je výše zmíněno, pro praxi se doporučuje, aby orgán pomoci v hmotné nouzi celkovou částku „fondu oprav“ zadal v aplikačním programu hmotné nouze do políčka „Započítané nájemné“.

b) Služby (bezprostředně spojené s užíváním bytu)

Úhrada služeb bezprostředně spojených s užíváním bytu se stanovuje pro družstevní formu bydlení a společenství vlastníků **stejným způsobem jako u nájemní formy bydlení** – viz bod 4.1.2 písm. b) této normativní instrukce.

c) Energie (prokazatelně nezbytná spotřeba)

Úhrada prokazatelné nezbytné spotřeby energií se stanovuje pro družstevní formu bydlení a společenství vlastníků **stejným způsobem jako u nájemní formy bydlení** – viz bod 4.1.2 písm. c) této normativní instrukce.

4.3 Vlastnická forma bydlení

Pro tuto formu bydlení se do odůvodněných nákladů na bydlení započítávají pouze 2 základní položky - **služby bezprostředně spojené s užíváním bytu a úhrada prokazatelně nezbytné spotřeby energií**. Odůvodněné náklady na bydlení tvoří pak součet těchto položek.

Je zde důležité upozornit, že se do vlastnické formy bydlení nezapočítává společenství vlastníků (spoluvlastníci domu a vlastníci bytových jednotek), jejichž členové jsou vlastníci bytových jednotek a disponují dokladem o vlastnictví bytu, ale vykazují obdobné náklady na bydlení jako uživatelé družstevní formy (např.

zmiňovaný „fond oprav“), a proto se posuzují v rámci družstevní formy bydlení (viz též bod 4.2.1 této normativní instrukce)

a) Služby (bezprostředně spojené s užíváním bytu)

Úhrada služeb bezprostředně spojených s užíváním bytu se stanovuje pro vlastnickou formu bydlení **stejným způsobem jako u nájemní formy bydlení** – viz bod 4.1.2 písm. b) této normativní instrukce.

V případě vlastnické formy bydlení je třeba **do služeb zahrnout také úhradu daně z nemovitosti**, jejíž výši promítá i pronajímatel u nájemní formy bydlení nájemcům do nákladů na bydlení.

b) Energie (prokazatelně nezbytná spotřeba)

Úhrada prokazatelné nezbytné spotřeby energií se stanovuje pro vlastnickou formu bydlení **stejným způsobem jako u nájemní formy bydlení** – viz bod 4.1.2 písm. c) této normativní instrukce.

4.4 Jiná než nájemní, družstevní či vlastnická forma bydlení (nestandardní forma bydlení)

4.4.1 Specifika jiné formy bydlení

V souladu s § 33 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi určit **v případech hodných zvláštního zřetele, že za nájemce považuje pro účely DnB i osobu užívající jinou než nájemní formu bydlení.**

Zákon o pomoci v hmotné nouzi určuje, že za případ hodný zvláštního zřetele se považuje též ubytování osob v domovech pro seniory, domovech pro osoby se zdravotním postižením, domovech se zvláštním režimem a v chráněném bydlení podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“)³⁶. DnB lze přiznat jako jinou formu bydlení i osobám užívajícím další pobytové sociální služby (např. azylové bydlení) podle zákona o sociálních službách, pokud orgán pomoci v hmotné nouzi vyhodnotí situaci jako případ hodný zvláštního zřetele. Za jinou formu bydlení se také doporučuje považovat bydlení v podnájmu a v ubytovnách různého typu, což však neznamená, že jde vždy o zřetele hodný případ a že se DnB poskytne každé osobě, která bydlí v podnájmu či na ubytovně.

V poslední době dochází k nárůstu různých nestandardních forem bydlení, zvláště pak ubytoven, ve kterých osoby bydlí a na které žádají úhradu nákladů na bydlení prostřednictvím DnB. **Proto je potřeba, aby orgán pomoci v hmotné nouzi této formě (hlavně ubytovně) věnoval zvýšenou pozornost a skutečně zhodnotil, zda se vždy jedná o případ hodný zvláštního zřetele. Pokaždé by toto zhodnocení mělo doprovázet sociální šetření v místě a intervence v rámci sociální práce a vzájemná spolupráce se sociálními pracovníky obcí.** Nelze pouze DnB poskytnout či neposkytnout, ale je potřeba i s osobami v rámci sociální práce intervenovat a pomoci jim nalézt vhodnější bydlení ve standardní formě bydlení

³⁶ Viz § 33 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi

a v neposlední řadě je podpořit k aktivitě, která je dostane ze stavu hmotné nouze. Proto je důležité nastolit dobrou spolupráci mezi sociálními pracovníky orgánu pomoci v hmotné nouzi a obcí. Tito pracovníci musí propojit své činnosti tak, aby jejich zkušenosti z uplatňování metod sociální práce a jejich praktické postupy byly využity s ohledem na potřeby osob v hmotné nouzi, zvláště pak na jejich potřebu bydlet. Sociální pracovníci orgánu pomoci v hmotné nouzi a obcí jsou povinni si bezplatně vzájemně poskytovat informace potřebné k rozhodování ve věci hmotné nouze³⁷. Pracovníci orgánu pomoci v hmotné nouzi tak mohou informovat sociální pracovníky obcí (písemně, elektronicky – možno i přes standardizovaný záznam sociálního pracovníka, telefonicky), že konkrétní osoba je vyhodnocena jako případ hodný zvláštního zřetele pro DnB a že je nutné, aby z její strany i s pomocí sociálního pracovníka obce byla vyvíjena aktivita k nalezení si standardního či vhodnějšího bydlení. Sociální pracovníci obce jsou znalejší místních podmínek v oblasti bytové politiky obce a také v oblasti komunitního plánování sociálních služeb, proto mohou být více osobám v této problematice nápomocni. Pokud se bude jednat o rodinu s nezletilými dětmi, je ke zvážení, zda nebude nutná také spolupráce se sociálně-právní ochranou dětí.

V praxi dochází k tomu, že některé orgány pomoci v hmotné nouzi mají vlastní (s ohledem na skutečné podmínky v oblasti bydlení v lokalitě) předem **definovaná kritéria**, dle kterých následně posuzují nárok na DnB v rámci případu hodného zvláštního zřetele. **Určitá kritéria pro posuzování případů hodných zvláštního zřetele pro DnB je ale nutné stanovit. Předem však musí být tato kritéria konzultována s Krajskou pobočkou Úřadu práce ČR, aby byl zachován jednotný postup a nedocházelo k výrazně odlišným postupům v posuzování nároku na DnB v rámci případu hodného zvláštního zřetele při srovnatelných lokálních podmínkách.**

V žádném případě však nelze stanovovat taková kritéria, která případ hodný zvláštního zřetele hodnotí podle skupin osob, nikoliv důvodů. Nelze připustit, aby za případ hodný zvláštního zřetele pro účely DnB byla určena např. pouze skupina osamělých matek, invalidních důchodců, aniž by byly zkoumány širší souvislosti a důvody nestandardního bydlení, a současně byli vyloučeni z případu hodného zvláštního zřetele např. muži do 40 let věku, opětovně bez zkoumání širších souvislostí a důvodů. Naopak lze vyhodnotit situaci, kdy doloží žadatel, že má v jiné formě bydlení nasmlouvané vysoké náklady na bydlení, za které by sehnal bydlení ve standardní formě, že nejde o případ hodný zvláštního zřetele.

Doporučuje se při posuzování případů hodných zvláštního zřetele hodnotit i úroveň bydlení. DnB by neměl být poskytován těm osobám, které užívají jinou formu bydlení (například ubytovnu), která je nevyhovující. V tomto případě je potřeba dát důraz na sociální šetření a také na výkon sociální práce ve spolupráci se sociálními pracovníky obcí při hledání vhodnějšího a přiměřenějšího bydlení. V rámci spolupráce orgánu pomoci v hmotné nouzi a sociálních pracovníků obce je možné získávat konkrétní informace o podmínkách bydlení v případové práci. Také na základě získaných informací z terénu je pak možné lépe posuzovat, zda lze případ považovat za hodný zvláštního zřetele a také je možné tento postup na podkladě získaných informací podepřít. **Jako jiná forma bydlení pro poskytnutí**

---

³⁷ Viz § 65 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi

DnB se má zohlednit pouze bydlení, které odpovídá svým charakterem bytu (např. ubytovací zařízení je zkolaudované pro způsob využití v katastru nemovitostí jako objekt určený pro ubytování a služby s tím spojené a nejedná se o nebytové prostory) nebo splňuje předpoklady bydlení na odpovídající úrovni (např. splňuje předpoklady bydlení, které se blíží bydlení v bytě tím, že nevytvářejí významné riziko sociálního vyloučení pro tyto uživatele v dané lokalitě). Při nejasnosti, zda obydlí splňuje parametry pro bydlení, je možné požádat o stanovisko příslušný stavební úřad.

Jelikož se jedná u jiné formy bydlení o případy hodné zvláštního zřetele, musí orgán pomoci v hmotné nouzi trvání těchto podmínek pro případ hodný zvláštního zřetele sledovat. Je možné DnB přiznat a určení případu hodného zvláštního zřetele časově omezit (podle situace a možnosti sehnání vhodnějšího bydlení v té které obci) a příjemce upozornit, že **po uplynutí určité doby orgán pomoci v hmotné nouzi bude znovu vyhodnocovat, zda trvají důvody hodné zvláštního zřetele pro další poskytování dávky.** Osobu je třeba ihned při podání žádosti poučit, že je nezbytné, aby se snažila najít si standardní formu bydlení a byla v tomto směru aktivní. K tomu účelu jí je třeba poskytnout dostatečný časový prostor s ohledem na místní podmínky, potřebné informace (poradenství) a zkontaktovat jí se sociálním pracovníkem obce. Současně je nezbytné osobu poučit, že i když jsou momentálně shledány důvody hodné zvláštního zřetele pro přiznání dávky, bude po uplynutí přiměřeného času pro nalezení standardní formy bydlení přehodnoceno, zda důvody hodné zvláštního zřetele pro další poskytování DnB trvají či nikoliv, a pokud se osoba nebude aktivně snažit si standardní formu bydlení najít, bude dávka odňata. **Toto je potřeba uvést i do spisové dokumentace a také do oznámení/rozhodnutí o dávce.**

V odůvodněných případech lze i po uplynutí předem určené přiměřené doby k nalezení standardní formy bydlení dále DnB poskytovat, pokud orgán pomoci v hmotné nouzi opětovně určí, zda případ hodný zvláštního zřetele trvá – například tam, kde je prokazatelné, že je domluveno jiné ubytování a čeká se např. na uvolnění daného bytu, anebo kde se jiná možnost ubytování prokazatelně nesehnala, ale sociální pracovník obce či orgánu pomoci v hmotné nouzi dále s osobou nebo rodinou pracuje. Tento postup odpovídá jiné formě ubytování, která má přechodný charakter a nemá sloužit k zajištění trvalé potřeby bydlení. Při prodloužení poskytování DnB z důvodu hodného zvláštního zřetele je vhodné osobu znovu poučit, že po určité době bude trvání důvodů hodných zvláštního zřetele pro poskytování dávky znovu přehodnoceno. Toto je potřeba uvést i do spisové dokumentace a do oznámení/rozhodnutí, pokud se bude vydávat.

I v případě, že lze u jiné formy bydlení stanovit určitá pomocná kritéria pro posouzení případu hodného zvláštního zřetele, je stále nutné dodržovat základní premisu správního uvážení a přistupovat ke každému případu striktně individuálně a v rámci jedinečných okolností, které obnáší (např. pokud by hrozilo, že se osoba ocitne bez přístřeší, je možné prolomit tato tzv. přijatelná kritéria a po dobu nezbytně nutnou dávku přiznat anebo situaci řešit MOP k úhradě nezbytného jednorázového výdaje³⁸). **Úvaha o tom, zda jsou/nejsou dány důvody hodné zvláštního zřetele pro poskytnutí DnB, musí být vždy s ohledem na individuální okolnosti případu**

---

³⁸ Viz § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi

dostatečným způsobem odůvodněna a vtělena do oznámení /rozhodnutí o dávce.

Je třeba zdůraznit, že v některých situacích není na místě zhodnocovat případ hodný zvláštního zřetele na omezenou dobu pro účely DnB, resp. od osoby žádat, aby si našla v přiměřeném časovém úseku standardní formu bydlení. Může se jednat o případy, kdy osoba bydlí v objektu, jehož je vlastníkem (např. v domě určeném k individuální rekreaci, který je vhodný k bydlení – viz bod 5.4 této normativní instrukce), u věcného břemene užívání nemovitosti (viz bod 5.6 této normativní instrukce) nebo u osob ubytovaných v domovech pro seniory, domovech pro osoby se zdravotním postižením, domovech se zvláštním režimem a chráněném bydlení. **Vždy je třeba vyhodnotit racionálně situaci osoby a vzít v potaz, zda by požadavek na nalezení standardní formy bydlení v konečném důsledku neznamenal navýšení výdajů na bydlení osoby hrazených ze státního rozpočtu.**

Některé typy těchto a dalších forem bydlení a jejich kritéria pro posouzení nároku a výše DnB jsou uvedeny dále v textu – viz bod 5 této normativní instrukce.

4.4.2 Odůvodněné náklady na bydlení u jiné formy bydlení

Pro tuto formu bydlení se do odůvodněných nákladů na bydlení započítává většinou jedna celková položka označena souhrnným názvem nájemné. Pokud bude mít osoba rozepsané v této jiné formě bydlení zvlášť také služby či energie, lze tyto položky také započíst. Nájemné a služby se v aplikačním programu hmotné nouze zadávají do pole „Započítané nájemné“ a prokazatelně nezbytná spotřeba energie se zadává do pole „Energie“.

Na základě § 34 odst. 1 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi se u jiné formy bydlení započítává do odůvodněných nákladů na bydlení úhrada obdobných nákladů uvedená jak pro nájemní, vlastnickou a družstevní formu bydlení, maximálně však do výše normativních nákladů podle § 26 odst. 1 písm. a) zákona o státní sociální podpoře. Aplikační program hmotné nouze hranici normativních nákladů na bydlení u jiné formy bydlení podporuje a nad tuto hranici zápočet nákladů na bydlení neumožní.

Výše částek normativních nákladů na bydlení podle § 26 odst. 1 písm. a) zákona o státní sociální podpoře byly od 1. 1. 2013 navýšeny a činí částky:

Počet osob	Měsíční náklady na bydlení podle počtu obyvatel obce v Kč				
	Praha	Více než 100000	50000 – 99999	10000 – 49999	Do 9999
jedna	7489	5964	5687	4858	4665
dvě	10750	8663	8284	7150	6886
tři	14637	11908	11412	9929	9584
čtyři a více	18307	15017	14419	12631	12214

Odůvodněné náklady na bydlení u nájemní, vlastnické a družstevní formy bydlení mají podle § 34 odst. 1 písm. a) a b) a podle odst. 2 stejného ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi zakotveny určité limity pro jejich stanovení. **Pro účely DnB se tedy započítávají zde již mnohokrát zmíněny tzv. odůvodněné náklady**

na bydlení tvořící většinou součet nájmu, služeb a energií, z nichž nájem a energie mají své limitní výše. Pokud bude osoba deklarovat úhradu prokazatelné nezbytné spotřeby energií, stanoví se pro jinou formu bydlení stejným způsobem jako u nájemní formy bydlení – viz bod 4.1.2 písm. c) této normativní instrukce. Samotné slovo „odůvodněné“ dává možnost orgánu pomoci v hmotné nouzi uvážít, co vedle vyjmenovaných nákladů na bydlení bude za odůvodněné náklady na bydlení pro jinou formu považovat. **Z výše uvedených důvodů má možnost orgán pomoci v hmotné nouzi pro stanovení výše nákladů na bydlení u jiné formy bydlení u částek vyjadřujících celkový náklad na bydlení (nebo u zvlášť rozepsané položky „nájemné“ např. u podnájmu) určit výši úhrady, která je v místě obvyklá, a to např. u obdobného zařízení (např. ubytovny), popřípadě bytu (např. podnájmy), max. však do výše normativních nákladů podle zákona o státní sociální podpoře.** V tomto případě může nastat situace, že orgán pomoci v hmotné nouzi nezapočítá u jiné formy bydlení veškeré náklady, které osoba deklaruje, i když nedosahují výše normativních nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře. Toto však musí být řádně v oznámení/rozhodnutí odůvodněno. Součet veškerých nákladů na bydlení u jiné formy bydlení se započte maximálně do výše normativních nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře. Pokud je osobou deklarována částka nižší než tyto normativní náklady, započte se tato deklarována částka.

V případě jiné formy bydlení, kdy jsou ubytovací smlouvy uzavřeny na lůžko a danou obytnou místnost (pokoj) obývají osoby, které pro účely DnB nejsou posuzovány společně, je potřeba určit pro tuto jednu obytnou místnost (pokoj) odůvodněné náklady na bydlení do výše nákladů obvyklých v místě, max. do výše normativních nákladů na bydlení podle počtu osob užívající tuto místnost (pokoj) a na jednotlivé osoby užívající místnost (pokoj) tyto náklady rozdělit. To znamená, že orgán pomoci v hmotné nouzi stanoví nejdříve jednu celkovou výši odůvodněných nákladů na bydlení na jednu místnost (pokoj) a z této výše vychází při určování výše odůvodněných nákladů na bydlení pro každou osobu zvlášť, a to tak, že kdyby měl být poskytnut DnB každé osobě v této jedné místnosti (pokoji) – nemusí všechny osoby žádat o DnB, aby každá z těchto osob měla v rámci určené výše stejný podíl na hrazení nákladů na bydlení. To znamená, že kdyby měl být každé z těchto osob poskytnut DnB, nesměl by součet částek odůvodněných nákladů na bydlení stanovených každé osobě přesahovat celkovou výši odůvodněných nákladů na bydlení, která byla určena pro jednu místnost (pokoj). Tímto způsobem bude poskytnut DnB pro každou obytnou místnost (pokoj) v přiměřené výši, která se bude rovnat výši v místě obvyklé, max. výši normativních nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře. Výše uvedený postup je nutné použít především pro ubytovny, ale je nutné jej uplatnit také pro podnájmy v situaci, kdy jsou podnajaty části bytu (pokoje). **Tento postup je potřeba uvést také v rozhodnutí/oznámení o dávce.** Je nutné v oznámení/rozhodnutí zmínit, že orgán pomoci v hmotné nouzi stanovil odůvodněné náklady na bydlení pro obytnou místnost (pokoj) nebo byt (u podnájmu) v celkové částce buď ve výši nákladů obvyklých v místě, nebo ve výši normativních nákladů na bydlení, a jelikož osoba užívá jen část místnosti (pokoje) nebo bytu, kde další části místnosti (pokoje) či bytu užívají jiné osoby v počtu ..., určil orgán pomoci v hmotné nouzi osobě odůvodněné náklady na bydlení v místě obvyklé v přiměřené výši ...Kč.

5. Typy bydlení a jejich specifika pro účely DnB

5.1 Prostor určený k bydlení x nebytový prostor

Obecná definice bytu není v právním řádu obsažena, existují pouze definice pro účely jednotlivých zvláštních předpisů. Dle § 4 odst. 2 zákona o životním a existenčním minimu se bytem pro účely tohoto zákona rozumí soubor místností, popřípadě jednotlivá místnost, který podle rozhodnutí stavebního úřadu svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením splňuje požadavky na trvalé bydlení.

Zároveň zákon o pomoci v hmotné nouzi umožňuje přiznat DnB i pro jinou formu bydlení, než je některá ze standardních (nájemní, družstevní, vlastnická), které nemusí splňovat požadavky na trvalé bydlení dle výše zmíněné definice. DnB se poskytuje v případě užívání jiné formy bydlení pouze v případech hodných zvláštního zřetele. **Ubytovací zařízení využívané v rámci jiné formy bydlení (pro zhodnocení zřetele hodných případů) však musí mít určeno způsob využití v katastru nemovitostí jako objekt určený pro ubytování a služby s tím spojené. Obývání nebytového prostoru nelze považovat za jinou formu bydlení, jelikož musí jít o bydlení v něčem, co má charakter bytu či ubytovacího zařízení, jak je uvedeno výše. Pokud by tedy byla uzavřena smlouva o nájmu bytu k místnostem, které nebyly stavebním úřadem určeny k bydlení (nebytové prostory, společné části domu), byla by taková smlouva od počátku neplatná, a to absolutně, a nárok na DnB nevznikne.**

Při nejasnosti, k jakému účelu je objekt či prostor určen a zapsán do katastru nemovitostí, je nezbytné požadovat stanovisko příslušného katastrálního či stavebního úřadu, na základě jehož vyjádření je pak možné posoudit, zda je objekt či prostor vhodný k bydlení v rámci standardní nebo jiné formy bydlení. Katastr nemovitostí zapisuje určení užívání stavby dle převažující činnosti v této stavbě (např. rodinný dům, bytový dům, objekt občanské vybavenosti, zemědělská usedlost). Zda se v takovém objektu nachází byt (obytná místnost), musí potvrdit stavební úřad dle podmínek a parametrů určených příslušnými předpisy.

Obecně lze stanovit, že pokud bude objekt dle stanoviska katastrálního či stavebního úřadu splňovat některou kategorii z § 2 vyhlášky č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů, je možné jej klasifikovat jako objekt či prostor vhodný pro ubytování osob.

Toto ustanovení definuje následující kategorie a pojmy:

- stavby pro bydlení (bytový dům, rodinný dům)
- stavby pro rodinnou rekreaci (chalupy, chaty)
- stavby ubytovacího zařízení (hotely, motely, penziony, ostatní ubytovací zařízení, jako např. ubytovny, svobodárny, internáty, koleje, kempy a skupiny chat nebo bungalovů)

V rámci posouzení nároku na DnB je pak možné u standardní formy bydlení běžným postupem přiznat DnB. Určení nároku u jiné formy bydlení podléhá posouzení případu hodného zvláštního zřetele, které se bude řídit dalšími doporučeními u níže uvedených jednotlivých typů bydlení (tzn., nemusí platit, že katastrální či stavební

úřad vydá stanovisko, že se jedná o typ objektu učený k bydlení dle výše uvedeného ustanovení a automaticky bude možné přiznat DnB pro jinou formu bydlení).

5.2 Podnájem

Jinou formou bydlení, která se často hodnotí v rámci § 33 odst. 5 a na základě tohoto ustanovení se vyplácí DnB, je podnájem. Dle § 719 občanského zákoníku **Ize pronajatý byt nebo jeho část přenechat jinému do podnájmu na dobu určenou ve smlouvě o podnájmu nebo bez určení doby jen s písemným souhlasem pronajímatele. Není-li splněna tato podmínka, je smlouva neplatná. Smlouva o podnájmu musí mít písemnou formu.** Podnájem sjednaný bez určení doby skončí nejpozději se zánikem nájmu. Byl-li podnájem sjednán na určitou dobu, skončí uplynutím této doby. Po skončení podnájmu nemá podnájemce právo na náhradní podnájem.

Podnájem je tedy právní důvod pro užívání cizí věci odvozený od nájemního práva nájemce bytu. Ten je oprávněn s písemným souhlasem pronajímatele založit právo užívat byt či jeho část další osobě. Podnájem bytu může vzniknout pouze u pronajatého bytu, a to na základě smlouvy mezi nájemcem a podnájemcem, jejímž předmětem je byt či jeho část. O podnájem nejde proto tehdy, pronajímá-li byt (jeho část) jinému vlastník domu (bytu). **Pronajme-li byt vlastník, jde o vztah nájmu bytu a jedná se o formu nájemní. Orgán pomoci v hmotné nouzi přitom posuzuje předloženou smlouvu vždy podle obsahu, nikoliv podle formálního označení.**

U podnájemních smluv je třeba vyžadovat písemný souhlas vlastníka bytu. Písemný souhlas s přenecháním bytu do podnájmu může pronajímatel nájemci udělit již při uzavření nájemní smlouvy. Nelze též vyloučit udělení souhlasu v evidenčním listu. Bez tohoto souhlasu je podnájemní smlouva neplatná. Takový stav by neměl být považován za případ hodný zvláštního zřetele.

5.3 Ubytovací zařízení

5.3.1 Hotel, motel a penzion

Je třeba upozornit na skutečnost, že z kolaudačního rozhodnutí, resp. souhlasu nemusí být vždy patrné, o jakou kategorii ubytovacího zařízení se jedná (hotel, motel, penzion). Nelze vyloučit ani situaci, kdy došlo fakticky ke změně v kategorii užívání, ale nebyl změněn základní účel užívání - stavba ubytovacího zařízení. Např. objekt původně využívaný jako hotel během času vlastník začal využívat jako ubytovnu. Pokud účinky této změny užívání nemohou ohrozit život a veřejné zdraví, život a zdraví zvířat, bezpečnost nebo životní prostředí, není vlastník povinen ohlásit změnu užívání stavby (§ 126 odst. 2 stavebního zákona).

Orgán pomoci v hmotné nouzi v těchto případech nemůže tedy vycházet pouze z původního kolaudačního rozhodnutí (souhlasu), ale musí ve spolupráci se stavebním úřadem zjistit současný faktický způsob užívání. **Jinými slovy, nelze vyloučit situaci, kdy v objektu zkolaudovaném jako hotel, motel či penzion budou zcela v souladu s právem poskytovány ubytovací služby jako v ubytovně. Proto je možné v těchto případech přiznat DnB jako případ hodný zvláštního zřetele.** Je nutné dodržovat postup, který je popsán v bodě 4.4.1 této

normativní instrukce a pro určení odůvodněných nákladů na bydlení postup, který je upraven v bodě 4.4.2.

5.3.2 Ubytovna

Ubytovny jsou ve většině případů zařízení pro poskytování pouze přechodného ubytování, i když některé mohou naplňovat podstatu zařízení, které je určeno k trvalému bydlení. Fakticky ubytovny nabízejí alternativu ubytování pro osoby, pro které je problematické nalézt standardní formu bydlení a které nemohou využívat různé typy sociálních služeb (např. z kapacitních důvodů).

Ubytovny jsou tedy běžným druhem/typem „jiné formy bydlení“ a jsou-li na straně osoby důvody zvláštního zřetele pro jejich užívání, je možné DnB přiznat. Je ale nutné striktně dodržovat postup, který je popsán v bodě 4.4.1 této normativní instrukce a pro určení odůvodněných nákladů na bydlení postup, který je upraven v bodě 4.4.2.

5.3.3 Svobodárna

Podobně jako u ubytoven (viz bod 5.3.2 této normativní instrukce) lze postupovat i v rámci svobodáren, které v některých případech taktéž naplňují podmínky pro bydlení. **Je nutné dodržovat postup, který je popsán v kapitole 4.4.1 této normativní instrukce a pro určení odůvodněných nákladů na bydlení postup, který je upraven v bodě 4.4.2.**

5.3.4 Internát a kolej

Internáty a koleje jsou určeny pro osoby, které se soustavně připravují na své budoucí povolání a které jsou posuzovány v rámci bytu, který užívají k bydlení. V ojedinělých případech mohou sloužit jako celoroční ubytování studentů. Pakliže ubytované osoby nejsou společně posuzovány v rámci jiného okruhu společně posuzovaných osob (např. se svými rodiči), je možné DnB, pro tyto typy ubytovacích zařízení přiznat jako případ hodný zvláštního zřetele. Příkladem může být zletilý student, který je posuzován jako jednotlivec, protože přetrhal veškeré vazby se svými rodiči a podal návrh na výživné od rodičů. Anebo zletilý sirota, který bydlí na koleji a jiné vhodnější a levnější bydlení k dispozici nemá. **I zde je nutné dodržovat postup, který je popsán v kapitole 4.4.1 této normativní instrukce a pro určení odůvodněných nákladů na bydlení postup, který je upraven v bodě 4.4.2.**

5.3.5 Kemp a skupina chat nebo bungalovů

Tato ubytovací zařízení jsou striktně určena pro rekreaci a v drtivé většině případů nejsou schopna plnit základní funkce bydlení. **Proto nelze tato ubytování v těchto ubytovacích zařízeních považovat za případ hodný zvláštního zřetele a na základě toho poskytovat DnB.**

5.4 Objekt určený k individuální rekreaci

Pokud jde o objekt určený k individuální rekreaci a jedná se o určitou ucelenou jednotku, kdy i faktický stav užívání této ucelené jednotky je schopné plnit samostatně funkci pro přiměřené bydlení, **je možné DnB přiznat v rámci posouzení případu hodného zvláštního zřetele pro jinou formu bydlení.**

Zde je třeba upozornit, že **objekty určené k individuální rekreaci**, které orgán pomoci v hmotné nouzi uzná **coby vhodné k jiné formě bydlení v rámci případu hodného zvláštního zřetele**, by měly splňovat základní evidenční parametry, tzn., měly by mít přiřazeno evidenční číslo a měly by být zaneseny v katastru nemovitostí. I když se pro jinou formu bydlení nepožaduje podmínka hlášení trvalého pobytu v obci, měla by mít osoba ve stavbě určené k individuální rekreaci trvalý pobyt a měla by předložit důkazy, že v nemovitosti trvale bydlí a že nelze najít jinou alternativu vhodnějšího bydlení (jak cenou, tak i přiměřeností). **Užívání objektů, která neplní tato základní kritéria, jako jsou např. různé neevidované zahradní domky, maringotky, přívěsy není možné považovat za případ hodný zvláštního zřetele.**

5.5 Objekt občanské vybavenosti

Objekty občanské vybavenosti je možné klasifikovat jako stavby primárně sloužící ku prospěchu společnosti. Dle § 6 odst. 2 vyhlášky č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů, se jedná např. o zařízení občanského vybavení pro vzdělávání a výchovu, sociální služby, péči o rodinu, zdravotní služby, kulturu, veřejnou správu, pro obchodní prodej, tělovýchovu a sport, ubytování, stravování, služby, vědu a výzkum, lázeňství a pozemky související s dopravní a technickou infrastrukturou a veřejnými prostranstvími.

V rámci těchto staveb se však mohou nacházet i celé části objektu, prostory či místnosti zapsané v katastru nemovitostí k účelu trvalého bydlení nebo ubytování a službám s tím spojených. Při nejasnosti, k jakému účelu je část objektu, prostor nebo místnost v katastru nemovitostí zapsána, je opět nezbytné požadovat stanovisko příslušného katastrálního či stavebního úřadu, na jehož základě je pak možné posoudit, zda je část objektu, prostor nebo místnost vhodná k ubytování v rámci standardní nebo jiné formy bydlení. V případě, že část objektu občanské vybavenosti, na kterou je nárokován DnB, není dle stanoviska příslušného katastrálního či stavebního úřadu určena k trvalému bydlení či ubytování a službám s tím spojených, nelze DnB přiznat ani jako případ hodný zvláštního zřetele podle § 33 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

5.6 Věcné břemeno, smlouva o „výpůjčce“

Obecně lze uvést, že věcné břemeno nahrazuje smlouvu nájemní či podnájemní. Věcné břemeno lze pro DnB uznat jako případ hodný zvláštního zřetele – jiná forma bydlení. Nesmí se však jednat o věcné břemeno, které je ve smlouvě zakotveno jako doživotní bezplatné užívání. § 151 odst. 3 občanského zákoníku uvádí, že pokud se účastníci nedohodli jinak, je ten, kdo je na základě práva odpovídajícího věcnému břemenu oprávněn užívat cizí věc, povinen nést přiměřeně náklady na její zachování a opravy; užívá-li však věc i její vlastník, je povinen tyto náklady nést podle míry spoluužívání. Z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 2. 1994 vyplývá, že zřízené věcné břemeno užívání bytu v domě brání tomu, aby byly platně uzavřeny nájemní či podnájemní smlouvy k téže zatížené části nemovitosti. **Na základě výše uvedených skutečností může být žádost o DnB vyhodnocena jako případ hodný zvláštního zřetele s tím, že se uznají náklady, které mohou být doloženy na základě čestného prohlášení.**

Pakliže je byt užíván bezúplatně, resp. osoba má hradit pouze energii a služby spojené s užíváním bytu, nelze takovou smlouvu kvalifikovat jako smlouvu o nájmu bytu, nýbrž jako smlouvu o výpůjčce, jejímž předmětem je byt. Jde o situaci, kdy vlastník přenechá byt/dům k užívání (vlastník je např. dlouhodobě v zahraničí), přičemž uživatel podle smlouvy není povinen poskytovat vlastníku úhradu za užívání nemovitosti, ale hradí pouze služby spojené s užíváním bytu a energie. V těchto případech je možné přiznat DnB pro jinou formu bydlení, jsou-li dány důvody hodné zvláštního zřetele s tím, že se uznají pouze náklady na energii a služby, které žadatel o dávku samostatně hradí. **V takovém případě musí mít vždy orgán pomoci v hmotné nouzi k vyhodnocení DnB smlouvu o výpůjčce, jejímž předmětem je daný byt. Dále musí mít k dispozici prokazatelné doklady ohledně energií a služeb, které se osoba zavázala hradit.**

5.7 Zařízení sociálních služeb

Ustanovení § 33 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi přímo stanoví, že **ubytování osob v domovech pro seniory, domovech pro osoby se zdravotním postižením, domovech se zvláštním režimem a v chráněném bydlení se považuje za případ hodný zvláštního zřetele. To znamená, že se již v těchto zařízeních sociálních služeb nezkoumají další okolnosti potřeby tohoto pobytu, avšak zkoumá se splnění podmínek pro stav hmotné nouze. U ostatních pobytových sociálních služeb se již hodnotí, zda jde o případ hodný zvláštního zřetele a poskytnutí DnB tak není „automatické“ při splnění podmínek hmotné nouze.**

Jako příjem se u osoby užívající pobytovou sociální službu hodnotí všechny příjmy osoby podle zákona o životním a existenčním minimu s použitím § 9 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Což znamená, že se posuzuje celková částka příjmu (např. celý starobní či invalidní důchod) a ne pouze část, která má osobě být zachována v procentním vyjádření vůči jejímu příjmu podle zákona o sociálních službách.

Za odůvodněné náklady na bydlení se v tomto případě považuje částka ve výši stanovené úhrady za ubytování ve smlouvě o ubytování (max. do částky, která je pro určitou sociální službu stanovena ve vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů – dále jen „vyhláška č. 505/2006 Sb.“) s tím, že u jiné formy bydlení se započítávají odůvodněné náklady na bydlení nejvýše do částky normativních nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře.

5.7.1 Domov pro seniory, domov pro osoby se zdravotním postižením, domov se zvláštním režimem, chráněné bydlení

Podle vyhlášky č. 505/2006 Sb. je stanovena maximální výše úhrady za poskytování pobytových sociálních služeb v domovech pro seniory³⁹, domovech pro osoby se zdravotním postižením⁴⁰, domovech se zvláštním režimem⁴¹, chráněných

³⁹ Viz § 15 odst. 2 písm. a) vyhlášky č. 505/2006

⁴⁰ Viz § 14 odst. 2 písm. a) vyhlášky č. 505/2006

⁴¹ Viz § 16 odst. 2 písm. a) vyhlášky č. 505/2006

bydlení⁴² a ve zdravotnických zařízeních ústavní péče⁴³ **ve výši 200 Kč denně celkem včetně provozních nákladů souvisejících s poskytnutím ubytování.** Jelikož je tato cena vymezena společně i pro úkony jako je úklid, praní a drobné opravy ložního a osobního prádla a ošacení nebo žehlení, je potřeba pro účely DnB částku pro některé tyto úkony oddělit a započíst pouze prokazatelné náklady týkající se jen bydlení.

Je ale nutné být v souladu s vyhláškou č. 505/2006 Sb. a součet těchto oddělených nákladů nesmí přesahovat 200 Kč za den. Pokud nebude moci osoba předložit zvlášť náklady týkající se jenom bydlení (např. ve smlouvě o ubytování), není možné vyhodnotit odůvodněné náklady na bydlení. V takovém případě nelze nárok na DnB posoudit a může dojít k zamítnutí žádosti. V takovém případě je vhodné kontaktovat sociálního pracovníka pobytového zařízení sociálních služeb a tuto skutečnost objasnit a docílit situace, aby mohl být DnB osobám splňující podmínky stavu hmotné nouze poskytnut.

5.7.2 Sociální služby (lůžko) ve zdravotnickém zařízení

Jestliže jsou orgánem pomoci v hmotné nouzi uznány důvody pro případ hodného zvláštního zřetele (viz bod 4.4.1 této normativní instrukce), může při splnění podmínek hmotné nouze osobě DnB v sociální službě ve zdravotnickém zařízení jako jinou formu bydlení přiznat.

Podle vyhlášky č. 505/2006 Sb. je stanovena maximální výše úhrady za poskytování pobytových sociálních služeb ve zdravotnických zařízeních ústavní péče⁴⁴ **ve výši 200 Kč denně celkem včetně provozních nákladů souvisejících s poskytnutím ubytování.** Jelikož je tato cena vymezena společně i pro úkony jako je úklid, praní a drobné opravy ložního a osobního prádla a ošacení nebo žehlení, je potřeba pro účely DnB částku pro některé tyto úkony oddělit a započíst pouze prokazatelné náklady týkající se jen bydlení.

Je ale nutné být v souladu s vyhláškou č. 505/2006 Sb. a součet těchto oddělených nákladů nesmí přesahovat 200 Kč za den. Pokud nebude moci osoba předložit zvlášť náklady týkající se jenom bydlení (např. ve smlouvě o ubytování), není možné vyhodnotit odůvodněné náklady na bydlení. V takovém případě nelze nárok na DnB posoudit a může dojít k zamítnutí žádosti. V takovém případě je vhodné kontaktovat sociálního pracovníka pobytového zařízení sociálních služeb a tuto skutečnost objasnit a docílit situace, aby mohl být DnB osobám splňující podmínky stavu hmotné nouze poskytnut.

5.7.3 Azylový dům

Jestliže jsou orgánem pomoci v hmotné nouzi uznány důvody pro případ hodného zvláštního zřetele (viz bod 4.4.1 této normativní instrukce), může při splnění podmínek hmotné nouze osobě DnB v azylovém domě jako jinou formu bydlení přiznat.

⁴² Viz § 17 odst. 2 písm. b) vyhlášky č. 505/2006

⁴³ Viz § 18 odst. 2 písm. a) vyhlášky č. 505/2006

⁴⁴ Viz § 18 odst. 2 písm. a) vyhlášky č. 505/2006

Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Ubytování v azylovém domě se poskytuje zpravidla na dobu nepřevyšující 1 rok. Platba za ubytování podle vyhlášky č. 505/2006 činí v azylovém domě **120 Kč na den, nebo jde-li o rodinu s nezletilými dětmi, cena za dospělou osobu činí 90 Kč a za dítě 60 Kč**⁴⁵.

5.7.4 Dům na půl cesty

Jestliže jsou orgánem pomoci v hmotné nouzi uznány důvody pro případ hodného zvláštního zřetele (viz bod 4.4.1 této normativní instrukce), může při splnění podmínek hmotné nouze osobě DnB v domě na půl cesty jako jinou formu bydlení přiznat.

Domy na půl cesty poskytují pobytové služby zpravidla pro osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež, a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Způsob poskytování sociálních služeb v těchto zařízeních je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob. **Maximální výše úhrady za ubytování v domech na půl cesty činí 120 Kč na den**⁴⁶.

5.7.5 Noclehárna

Trochu jiná situace nastává v případě nocleháren, které poskytují ambulantní služby osobám bez přístřeší, které mají zájem o využití hygienického zařízení a přenocování. **Jelikož se jedná pouze o přenocování a nikoliv ubytování, není vhodné při užívání nocleháren poskytovat DnB. Je ale možné na úhradu takového přenocování poskytnout MOP k úhradě nezbytného jednorázového výdaje**⁴⁷. Zároveň je vhodné pomoci osobě v rámci sociální práce nalézt ubytování, např. v azylovém domě.

V ojedinělých případech, pokud bude zcela zřejmé, že osobě bude umožněno pobývat na noclehárně delší dobu a orgán pomoci v hmotné nouzi uzná důvody pro případ hodného zvláštního zřetele (viz bod 4.4.1 této normativní instrukce), může při splnění podmínek hmotné nouze osobě DnB v noclehárně jako jinou formu bydlení přiznat podobně jako u ubytoven.

5.7.6 Terapeutická komunita

Existuje několik typů terapeutických komunit, proto je nutné vzít v úvahu, zda se jedná o terapeutické komunity, které jsou registrovány MPSV, nebo o komunity v působnosti jiných resortů (např. zdravotnictví), kde je plně nebo z části hrazeno ubytování a ostatní potřeby klientů.

Je-li možné osobu umístěnou do terapeutické komunity posuzovat společně s dalšími osobami, s nimiž užívala byt (§ 4 odst. 7 zákona o životním a existenčním minimu – přechodně se ze zdravotních důvodů zdržuje mimo byt, který užívá spolu s ostatními k bydlení), je nutné posoudit finanční situaci všech těchto osob, neboť

⁴⁵ Viz § 22 odst. 2 písm. b) vyhlášky č. 505/2006

⁴⁶ Viz § 23 odst. 2 vyhlášky č. 505/2006

⁴⁷ Viz § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi

nástupem do terapeutické komunity nedošlo ke změně okruhu společně posuzovaných osob. **V praxi to znamená, že pokud je již do okruhu společně posuzovaných osob vyplácen DnB, nelze jej osobě v terapeutické komunitě přiznat.** V tomto případě je nutné prošetřit, zda se osoba v bytě před umístěním do terapeutické komunity zdržovala a zda se tam po ukončení léčby bude vracet. Pokud ne, nelze ji posuzovat společně s těmito osobami, což potvrzuje i rozsudek NSS č. j.: 6 Ads 128/2011 – 55 ze dne 14. 12. 2011. Na základě tohoto rozsudku NSS lze také osobu v terapeutické komunitě považovat za osobu, která je práce neschopná z důvodu, který by byl u pojištěnce pojištěného podle zákona o nemocenském pojištění důvodem pro rozhodnutí ošetřujícího lékaře o vzniku dočasné pracovní neschopnosti, proto tato osoba nemusí být v evidenci uchazečů o zaměstnání, aby plnila jednu ze základních podmínek pro nárok na dávku.

Pokud osoba umístěná do terapeutické komunity není posuzována v rámci společně posuzovaných osob a plní podmínky pro stav hmotné nouze, může jí vzniknout nárok na DnB za předpokladu, že orgán pomoci v hmotné nouzi pobyt v komunitě určí v rámci případu hodného zvláštního zřetele jako jinou formu bydlení. Osoba však musí doložit konkrétní náklady na bydlení, které musí v komunitě hradit a prokázat, že je nelze hradit z jiných zdrojů (např. z veřejného zdravotního pojištění). Osoba dále musí prokázat, že před nástupem do komunity byla např. osobou bez přístřeší anebo nikde fakticky nebydlela (např. z důvodu drogové závislosti, recidivy), kde by mohla být společně posuzovaná s dalšími osobami např. v rámci své rodiny.

Podle vyhlášky č. 505/2006 je stanovena maximální výše úhrady za poskytnutí ubytování v terapeutické komunitě **ve výši 170 Kč denně celkem včetně provozních nákladů souvisejících s poskytnutím ubytování**⁴⁸.

Pokud by nebylo možné hodnotit osobu v terapeutické komunitě podle výše uvedených postupů, potom přichází v úvahu pomoc prostřednictvím MOP. První možností je § 2 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi, dojde-li k tomu, že neposkytnutí jednorázové pomoci neumožní další setrvání v terapeutické komunitě, a proto bude osoba ohrožena sociálním vyloučením. V rámci této situace lze poskytnout MOP až do výše 1 000 Kč.

Druhou možností je využití § 2 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi, kdy osoba neplní podmínky pro přiznání PnŽ a DnB a v případě, že jí nebude poskytnuta pomoc, hrozí jí vážná újma na zdraví⁴⁹. V takovémto případě je možné poskytnout MOP do výše existenčního minima.

V praxi může ještě nastat situace, kdy osoba umístěná v terapeutické komunitě není s nikým společně posuzována a je nájemcem nebo vlastníkem bytu. V tomto případě lze přiznat DnB pouze jeden, a to buď na náklady na byt či na náklady spojené s bydlením v terapeutické komunitě. V rámci PnŽ je od osoby možné požadovat podle situace (např. dle délky pobytu v terapeutické komunitě) zvýšení příjmu vlastním přičiněním uplatněním nároků, a to pronajmutím bytu.

⁴⁸ Viz § 33 odst. 2 písm. b) vyhlášky 505/2006

⁴⁹ Viz § 2 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi

5.8 Neregistrované „sociální služby“

Zařízení sociálních a zdravotních služeb mohou být zřizována i soukromými subjekty, ovšem k získání registrace musí splňovat určité požadavky – personální, materiální a odborné. Služby klientům vyžadujícím pomoc a péči však mnohdy poskytují i zařízení, která nejsou registrovaná, a některá nezaručují kvalitu ani bezpečnost poskytované péče. V praxi se neregistrované zařízení představuje např. jako ubytovací a stravovací zařízení, hotel nebo sanatorium. Obcházení formálních náležitostí je pro tato zařízení finančně výhodné a podnikatelský záměr nemusí být na překážku ohledně plnění požadavků kvality.

Vzhledem k tomu, že neregistrovaní poskytovatelé „sociálních služeb“ mohou nabízet nadstandardní služby a mohou si za ně účtovat neomezené částky, **je nutné posoudit, zda cena za ubytování v těchto zařízeních odpovídá tomuto typu ubytování, a to se srovnáním cen podle vyhlášky 505/2006 Sb.** (tedy registrovaným sociálním službám). **Dále je nutné sledovat, jaký je účel pobytu v těchto zařízeních** (může se jednat o domov pro seniory, léčení drogových závislostí atd.) **a zda smlouva o poskytování služeb obsahuje konkrétní částku za ubytování** (bez nákladů za ostatní služby). V rámci posuzování nároku na DnB je třeba postupovat obezřetně a mít na paměti veškeré okolnosti případného přiznání DnB (např. proč nelze využít služeb registrovaných zařízení) a vše mít ve spise řádně zdůvodněno. Také je vhodné kontaktovat sociální pracovníky obcí a zjistit o nabízených neregistrovaných „sociálních službách“ co nejvíce věrohodných informací, aby se pro účely DnB za jinou formu bydlení jako případ hodný zvláštního zřetele nepovažoval pobyt v zařízení, ve kterém by bylo ohroženo zdraví a důstojnost uživatelů těchto „služeb“.

Pokud jsou tedy orgánem pomoci v hmotné nouzi uznány důvody pro případ hodného zvláštního zřetele (viz bod 4.4.1 této normativní instrukce), může při splnění podmínek hmotné nouze osobě DnB i v těchto neregistrovaných „sociálních službách“ jako jinou formu bydlení přiznat.

5.9 Pobyt v plném přímém zaopatření ústavu (dětského domova) i po dovršení 18 let

Podle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu ústavní výchovy“), může zařízení na základě žádosti poskytovat plné přímé zaopatření zletilé nezaopatřené osobě po ukončení výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy, připravující se na budoucí povolání, nejdéle však do věku 26 let podle smlouvy uzavřené mezi nezaopatřenou osobou a zařízením nejpozději do 1 roku od ukončení ústavní výchovy nebo ochranné výchovy. **I v takových případech jsou rovněž rodiče povinni hradit příspěvek na úhradu péče poskytované těmto nezaopatřeným osobám.**

V případě, že tato nezaopatřená osoba má vlastní pravidelné příjmy, podílí se na hrazení příspěvku taktéž podle pravidel daných zákonem o výkonu ústavní výchovy. Zároveň může být tato nezaopatřená osoba příjemcem přídatku na dítě. Výši příspěvku na úhradu péče a podíl rodičů na jeho úhradě v jednotlivých

případech stanoví ředitel zařízení rozhodnutím. **Dále zákon o výkonu ústavní výchovy upravuje, že rodiči, který doloží, že on nebo osoba s ním společně posuzovaná je příjemcem dávky pomoci v hmotné nouzi, tak se příspěvek nestanoví.** Rodiči, který doloží, že po zaplacení příspěvku by jeho příjem nebo příjem s ním společně posuzovaných osob klesl pod součet částky životního minima a částky normativních nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře, se příspěvek stanoví v takové výši, aby mu uvedený součet zůstal zachován; pokud by takto stanovený příspěvek byl nižší než 100 Kč, nestanoví se.

Pokud tedy ředitel zařízení uzavřel smlouvu o prodlouženém pobytu v zařízení s nezaopatřeným dítětem (18+) s tím, že tomuto dítěti zařízení bude poskytovat plné přímé zaopatření (tzn. stravování, ubytování a ošacení), **lze na věc nahlížet, že se takové dítě nenachází ve stavu hmotné nouze, a to s využitím § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi.** V tomto ustanovení je stanoveno, že orgán pomoci v hmotné nouzi může v odůvodněných případech určit, že osobou v hmotné nouzi není osoba, jejíž celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí mohou i po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení zaručit dostatečné zajištění její výživy a ostatních základních osobních potřeb. A podle smlouvy má nezaopatřené dítě (18+) zajištěno plné přímé zaopatření, tzn. stravování, ubytování a ošacení.

Pokud by však měsíčním příspěvkem na úhradu péče rodiče nehradili a ve smlouvě by byla přímo uvedena konkrétní suma určená na úhradu nákladů na bydlení, lze se domnívat, že jde o případ hodný zvláštního zřetele, kdy při jiné než nájemní formě bydlení lze nezaopatřenému dítěti (18+) v plném přímém zaopatření ústavu při splnění podmínek daných zákonem o pomoci v hmotné nouzi poskytnout DnB. Je ale nutné zjistit, zda rodiče nezaopatřeného dítěte (18+) hradí stanovený příspěvek na úhradu péče a v jaké výši, popřípadě zda má nezaopatřené dítě (18+) nějaké příjmy včetně přídatku na dítě. Pro účely PnŽ by pak platilo, že po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení má nezaopatřené dítě (18+) dostatečné zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

6. Nedoplatky a přeplatky (za energie a služby)

6.1 Nedoplatek za energie

Jak již bylo uvedeno, skutečné náklady za energie se započítávají maximálně do výše stanovené speciálním výpočtem, který je stanoven ve spolupráci s Energetickým regulačním úřadem. Tento mechanismus je použit rovněž u nedoplateků za energie, které osobám v hmotné nouzi vzniknou. V aplikačním programu hmotné nouze se tyto údaje vkládají do pole „Energie“.

Nedoplatek za energie se rozpočte zpětně za měsíce, za které je stanoven a za které osoba pobírala DnB. Spočte se průměrný nedoplatek za 1 měsíc a započítá se za každý měsíc jen ta částka nedoplatku, která po přičtení původně zadaných skutečných nákladů (záloh) v daném měsíci nepřesahuje limitní vypočtené náklady na energie. Tato částka je poté vyplacena osobě v hmotné nouzi jako doplatek k dávce DnB. Jedná-li se o nedoplatek vzniklý příliš nízkými zálohami, tak by měl být bezzbytku započítán a v další dávce DnB doplacen. Pokud již předešlé zálohy byly vysoké, bude nedoplatek za energie zpětně započítán pouze zčásti nebo

vůbec (jestliže dosáhly již náklady na energie limitních částek) a v další dávce DnB doplacen pouze částečně nebo žádný doplatek nevznikne. **Tento postup plně podporuje aplikační program hmotné nouze** a použije se i v případě, že klient již má v době oznámení skutečnosti o nedoplatku orgánu pomoci v hmotné nouzi sjednán s dodavatelem splátkový kalendář. Je však potřeba klienta upozornit, že částku, která mu bude v rámci rozpočtení nedoplatku vyplacena, musí použít k úplnému či částečnému (podle výše vyplaceného doplatku DnB a stanoveného nedoplatku za energie) uhrazení nedoplatku za energie dodavateli, a to buď najednou či v rámci splátkového kalendáře.

Je nutné si uvědomit, že DnB je účelová dávka a jak už z názvu vyplývá, je pouze doplatkem a nikoli plnou kompenzací nákladů na bydlení včetně nákladů za energie. Osobám, kterým vznikl nedoplatek na energiích a nebude jim započítán v celé částce DnB, je potřeba poradit, aby si s dodavatelem energií vytvořily splátkový kalendář, který budou moci dodržet a splácet ze svého příjmu včetně toho, který pochází z dávek.

Ve zcela ojedinělých a mimořádných případech může orgán pomoci v hmotné nouzi na základě § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi považovat osobu za osobu v hmotné nouzi, pokud nemá dostatečné prostředky k úhradě nezbytného jednorázového výdaje. Jednorázový výdaj je pro uvedený účel charakterizován příkladmo, takže umožňuje správnímu orgánu jeho využití i v dalších situacích, které jsou obdobné situacím vyjmenovaným ve shora uvedeném ustanovení. V této souvislosti lze prostřednictvím mimořádné okamžité pomoci výjimečně uhradit jednorázový náklad spojený s bydlením, a to i v případech, kdy osobě vznikl nedoplatek za energie. V tomto případě je však nezbytné, aby se orgán pomoci v hmotné nouzi zabýval celkovými sociálními a majetkovými poměry osoby a jejím příjmem. Dále je důležité, aby se orgán pomoci v hmotné nouzi zaměřil na to, jakým způsobem nedoplatek osobě vznikl, jaký je podíl osoby na jeho vzniku, a zda poskytnutí mimořádné okamžité pomoci je odůvodněné.

Jestliže došlo k vyčíslení nedoplatku za energie za období před měsícem podání žádosti o DnB a není možné uplatnit výše uvedený postup pro jeho započítání a osoba nemá finanční prostředky na jeho uhrazení, je i v tomto případě možné na základě správního uvážení poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu jednorázového výdaje dle § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi. U nedoplatků za energie je však třeba vždy nutně sledovat, zda k nedoplatku nedošlo z důvodu neuhrazení pravidelné zálohy za jednotlivé energie. V tomto případě by se pak k částce za nezaplacené pravidelné zálohy nepřihlíželo, a to ani v případě, že k neuhrazení došlo před přiznáním dávky a záloha tedy nebyla proplacena v rámci DnB.

6.2 Přeplatek za energie

Jsou dva postupy zohlednění případného přeplatku za energie a MPSV plně nechává na posouzení a správním uvážení orgánu pomoci v hmotné nouzi, který z těchto postupů pro započítání přeplatku na energiích využije. Výsledné posouzení s odůvodněním však uvede orgán pomoci v hmotné nouzi ve spisové dokumentaci.

Prvním z nich je rozpočítání vráceného přeplatku do budoucích záloh za energii, za kterou byl přeplatek vrácen.

Příklad: Klient má na další zúčtovací období předepsáno hradit měsíčně 1 000 Kč zálohu za elektřinu, kdežto přeplatek na zálohách za elektřinu za minulé zúčtovací období činí 3 000 Kč. Pro zohlednění vyplaceného přeplatku na zálohách za elektřinu za minulé zúčtovací období se do zúčtovacího období budoucího nezapočte po tři měsíce záloha za elektřinu. Tzn., klient bude mít po tři měsíce od měsíce, kdy se orgán pomoci v hmotné nouzi o vyplaceném přeplatku na elektřině dozvěděl, zadánu v aplikačním programu hmotné nouze jako zálohu za elektřinu částku 0 Kč, tedy 3 (kalendářní měsíce) x 1 000 Kč (pravidelná záloha za elektřinu) = 3 000 Kč (vyplacený přeplatek).

Tento postup však musí být řádně odůvodněn v oznámení/rozhodnutí o výši dávky a je na správním uvážení orgánu pomoci v hmotné nouzi, zda jej u klienta použije. U této varianty se tedy předpokládá, že klient bude plně seznámen se způsobem započtení a bude srozuměn s tím, že si vyplacený přeplatek za energie musí ponechat do dalších měsíců a využít jej k úhradám částek za zálohy na energie, které nebudou orgánem pomoci v hmotné nouzi započítány. Výhodou tohoto postupu pak může být, že rozložením zohlednění vyplaceného přeplatku za energie, nemusí dojít k dočasnému odejmutí DnB (doporučuje se tedy použít u dlouhodobých klientů, kteří pobírají i PnB, např. důchodců).

Druhý postup představuje zohlednění celého vyplaceného přeplatku za energii do jednoho měsíce po jeho vyplacení.

Příklad: Klientovi je vyplacen přeplatek za předchozí zúčtovací období za plyn ve výši 3 000 Kč. V měsíci, kdy se orgán pomoci v hmotné nouzi o vyplacení přeplatku dozvěděl, poníží celkové odůvodněné náklady na bydlení o částku 3 000 Kč (tzn., nemusí to být jen v rámci zálohy za plyn a jiné energie, ale i dalších odůvodněných nákladů na bydlení jako jsou služby a nájemné). V případě, že je částka vyplaceného přeplatku vyšší než celkové odůvodněné náklady na bydlení, dávka bude odejmuta a zbylá část přeplatku bude zohledněna v případě další nové žádosti o DnB (tzn., dávka se v prvním měsíci započtení přeplatku odejme, v případě žádosti o DnB v měsíci následujícím se započtou pro výpočet DnB odůvodněné náklady na bydlení bez zbylé části vyplaceného přeplatku).

I tento postup musí být samozřejmě řádně odůvodněn v oznámení/rozhodnutí o výši dávky a záleží na správním uvážení orgánu pomoci v hmotné nouzi, zda jej u klienta použije. U tohoto způsobu zohlednění přeplatku je však větší pravděpodobnost následného odejmutí DnB, proto se doporučuje jej použít spíše u dočasných klientů a u klientů, kteří by měli problém s rozložením si vyplaceného přeplatku na další měsíce a hrozilo by pak jejich zadlužení na jednotlivých nákladech na bydlení.

Jestliže došlo k vyčíslení přeplatku za energie za období před měsícem podání žádosti o DnB, započítává se do odůvodněných nákladů na bydlení pro výpočet DnB dle druhého postupu.

Oba tyto postupy lze samozřejmě uplatnit pouze v případě, že přeplatek za energie byl dodavatelem klientovi vyplacen. V případě, že nikoliv a velmi často se stává, že dodavatel přeplatek na energiích automaticky rozpočítává do budoucích

záloh, čímž následně po určité období nevzniknou náklady na konkrétní vyúčtovanou energii. Toto samozřejmě musí klient řádně doložit na novém rozpisu záloh za energie, na základě kterého orgán pomoci v hmotné nouzi pro předepsané období zálohu za danou energii nezapočítá.

6.3 Nedoplatek za služby

Jak již bylo uvedeno, u služeb bezprostředně spojených s užíváním bytu, jako u jediné položky odůvodněných nákladů na bydlení pro DnB, zákon o pomoci v hmotné nouzi nestanovuje žádnou maximální hranici jejich výše. Což značně komplikuje způsob zohlednění případného nedoplatku na zálohách za služby a nelze využít postupu, který je možné aplikovat v případě energií.

Z toho důvodu záleží plně na správním uvážení orgánu pomoci v hmotné nouzi, zda případný nedoplatek za služby bezprostředně spojené s užíváním bytu započítá a následně přízná v rámci DnB. Doporučuje se, aby při posouzení oprávněnosti započítání vzniklého nedoplatku za služby orgán pomoci v hmotné nouzi vyžadoval doklad s podrobným vyúčtováním služeb a výsledného nedoplatku za předcházející zúčtovací období, případně požádal o vyjádření bytové družstvo, společenství vlastníků či správní firmu, která toto vyúčtování poskytla, jelikož ne zřídka dochází k umělému navyšování záloh za služby právě z důvodu možnosti neomezeného proplácení služeb v rámci DnB. Při každém nedoplatku za služby (zohledněném i nezohledněném) však musí orgán pomoci v hmotné nouzi klienta informovat, aby si zálohy na služby stanovil úměrné své spotřebě, aby následně nedocházelo k vysokým nedoplatkům či přeplatkům a zároveň upozornit, že v případě, že tak neučiní, bude toto důvod pro budoucí nezohlednění případného nedoplatku v rámci DnB.

Je nutné si i u služeb bezprostředně spojených s užíváním bytu uvědomit, že DnB je účelová dávka a jak už z názvu vyplývá, je pouze doplatkem a nikoli plnou kompenzací nákladů na bydlení včetně nedoplatků za služby. Osoby, kterým tedy vznikl nedoplatek na službách a nebude jim započítán (či jen částečně), je potřeba poradit, aby si s družstvem či společenstvím vlastníků vytvořily splátkový kalendář, který budou moci dodržet a splácet tak z dalších svých příjmů či dalších jim vyplácených neúčelových dávek (např. dávky státní sociální podpory, u kterých je účel stanoven obecněji – příspěvek na dítě, rodičovský příspěvek).

Vzhledem k tomu, že případný zohledněný nedoplatek za služby je možné neomezeně započítat v rámci odůvodněných nákladů na bydlení ve službách, není nutné osobám, kterým vznikl nárok na DnB pro jeho proplácení přiznat mimořádnou okamžitou pomoc k úhradě jednorázového výdaje na základě § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Jestliže došlo k vyčíslení nedoplatku za služby za období před měsícem podání žádosti o DnB a klient nemá finanční prostředky na jeho uhrazení, je možné jej na základě správního uvážení započítat do odůvodněných nákladů na bydlení do položky „Služby“ a proplatit v rámci první řádné opakující se dávky DnB (doporučuje se postupovat a situaci prošetřit jako u vzniklého nedoplatku za služby při pobírání DnB). Také u nedoplatků za služby je však třeba vždy nutné sledovat, zda k nedoplatku nedošlo z důvodu neuhrazení pravidelné zálohy za služby. V tomto případě by se pak k částce za nezaplacené pravidelné zálohy nepřihlíželo, a to ani

v případě, že k neuhrazení došlo před přiznáním dávky a záloha tedy nebyla proplacena v rámci DnB.

Ve zcela ojedinělých a mimořádných případech však může orgán pomoci v hmotné nouzi na základě § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi u osob, kterým nevznikl nárok na DnB, je považovat za osoby v hmotné nouzi, pokud nemají dostatečné prostředky k úhradě nezbytného jednorázového výdaje. Obdobně jako u nedoplateků za energie lze prostřednictvím mimořádné okamžité pomoci výjimečně uhradit jednorázový náklad spojený s bydlením, a to i v případech, kdy osobě vznikl nedoplatek za služby. V tomto případě je však opět nezbytné, aby se orgán pomoci v hmotné nouzi zabýval celkovými sociálními a majetkovými poměry osoby a jejím příjmem. Dále je důležité, aby se orgán pomoci v hmotné nouzi zaměřil na to, jakým způsobem nedoplatek osobě vznikl, jaký je podíl osoby na jeho vzniku, a zda poskytnutí mimořádné okamžité pomoci je odůvodněné.

6.4 Přepatek za služby

Jsou dva postupy zohlednění případného přeplatku za služby a MPSV plně nechává na posouzení a správním uvážení orgánu pomoci v hmotné nouzi, který z těchto postupů pro započítání přeplatku na službách využije.

Prvním z nich je rozpočítání vráceného přeplatku do budoucích záloh za služby.

Příklad: Klient má na další zúčtovací období předepsáno hradit měsíčně 2 500 Kč zálohu za služby, kdežto přeplatek na zálohách za služby za minulé zúčtovací období činí 5 000 Kč. Pro zohlednění vyplaceného přeplatku na zálohách za služby za minulé zúčtovací období se do zúčtovacího období budoucího nezapočte po dva měsíce záloha za služby. Tzn., klient bude mít po dva měsíce od měsíce, kdy se orgán pomoci v hmotné nouzi o vyplaceném přeplatku na službách dozvěděl, zadánu v aplikačním programu hmotné nouze jako zálohu za služby částku 0 Kč, tedy 2 (kalendářní měsíce) x 2 500 Kč (pravidelná záloha za služby) = 5 000 Kč (vyplacený přeplatek).

Tento postup však musí být řádně odůvodněn v oznámení/rozhodnutí o výši dávky a je na správním uvážení orgánu pomoci v hmotné nouzi, zda jej u klienta použije. U této varianty se tedy předpokládá, že klient bude plně seznámen se způsobem započtení a bude srozuměn s tím, že si vyplacený přeplatek za služby musí ponechat do dalších měsíců a využít jej k úhradám částek za zálohy na služby, které nebudou orgánem pomoci v hmotné nouzi započítány. Výhodou tohoto postupu pak může být, že rozložení zohlednění vyplaceného přeplatku za služby, nemusí dojít k dočasnému odejmutí DnB (doporučuje se tedy použít u dlouhodobých klientů, kteří pobírají i PnB, např. důchodců).

Druhý postup představuje zohlednění celého vyplaceného přeplatku za služby do jednoho měsíce po jeho vyplacení.

Příklad: Klientovi je vyplacen přeplatek za předchozí zúčtovací období za služby ve výši 5 000 Kč. V měsíci, kdy se orgán pomoci v hmotné nouzi o vyplacení přeplatku dozvěděl, poníží celkové odůvodněné náklady na bydlení o částku 5 000 Kč (tzn., nemusí to být jen v rámci zálohy za služby, ale i dalších odůvodněných nákladů na bydlení jako jsou energie a nájemné). V případě, že je částka

vyplaceného přeplatku vyšší než celkové odůvodněné náklady na bydlení, dávka bude odejmuta a zbylá část přeplatku bude zohledněna v případě další nové žádosti o DnB. (tzn., dávka se v prvním měsíci započtení přeplatku odejme, v případě žádosti o DnB v měsíci následujícím se započtou pro výpočet DnB odůvodněné náklady na bydlení bez zbylé části vyplaceného přeplatku).

I tento postup musí být samozřejmě řádně odůvodněn v oznámení/rozhodnutí o výši dávky a záleží na správním uvážení orgánu pomoci v hmotné nouzi, zda jej u klienta použije. U tohoto způsobu zohlednění přeplatku je však větší pravděpodobnost následného odejmutí DnB, proto se doporučuje jej použít spíše u dočasných klientů a u klientů, kteří by měli problém s rozložením si vyplaceného přeplatku na další měsíce a hrozilo by pak jejich zadlužení na jednotlivých nákladech na bydlení.

Jestliže došlo k vyčíslení přeplatku za služby za období před měsícem podání žádosti o DnB, započítává se do odůvodněných nákladů na bydlení pro výpočet DnB dle druhého postupu.

7. Výše DnB⁵⁰

Výše DnB za kalendářní měsíc činí rozdíl mezi částkou odůvodněných nákladů na bydlení připadajících na aktuální kalendářní měsíc (pro výpočet PnŽ se započítávají odůvodněné náklady na bydlení z měsíce předcházejícího aktuálnímu), sníženou o PnB vyplacený v měsíci bezprostředně předcházejícím aktuálnímu kalendářnímu měsíci, a částkou, o kterou příjem osoby dle zákona o pomoci v hmotné nouzi zvýšený o vyplacený PnŽ převyšuje částku živobytí osoby, nebo osoby a společně posuzovaných osob zvýšený o vyplacený PnŽ převyšuje částku živobytí společně posuzovaných osob.

Vzorec pro výpočet výše DnB je:

$DnB = (\text{odůvodněné náklady na bydlení} - PnB) - (\text{příjem} + PnŽ - \text{částka živobytí})$

Pokud však v rámci společně posuzovaných osob **není některá z osob považována za osobu v hmotné nouzi nebo není oprávněnou osobou, stanoví se výše DnB i s poměrnou částí PnŽ připadající na osobu, která není považována za osobu v hmotné nouzi nebo není oprávněnou osobou.** To znamená, že se u DnB v této situaci započte i poměrná částka této osoby, o kterou byl kvůli ní snížen PnŽ.

Jestliže je okruh společně posuzovaných osob u DnB jiný než u PnŽ, započte se pro výpočet DnB poměrná částka, s kterou se osoba podílí na PnŽ. To znamená např., že jestliže je na PnŽ posuzováno 5 osob a na DnB pouze 4 osoby (jedna z osob např. nemá trvalý pobyt v bytě), tak se pro výpočet výše DnB nezapočte vyplacený PnŽ pro 5 osob, ale pouze 4 poměrné části, kterými se 4 osoby společně posuzované na DnB podílí na vyplaceném PnŽ pro 5 osob.

---

⁵⁰ Viz § 35 zákona o pomoci v hmotné nouzi

8. Kauce

Z pohledu nákladů spojených s bydlením nemá kauce povahu nájemného ani služeb spojených s užíváním bytu, které jsou zakotveny v § 34 v zákoně o pomoci v hmotné nouzi. Navíc může být placena před datem účinnosti nájemní smlouvy, tudíž v době, kdy osoba nemá k danému bytu žádný právní vztah. Také se jedná o výdaj osoby, který jí bude navrácen a kdyby na tento výdaj bylo v rámci DnB reagováno, docházelo by k dvojitmu plnění vůči osobám v hmotné nouzi. **Proto nelze kauce zahrnout do žádných započitatelných nákladů pro DnB. Kauci nelze řešit ani mimořádnou okamžitou pomocí,** jelikož žádná z příkladmo uvedených situací v zákoně o pomoci v hmotné nouzi, pro které lze tuto dávku poskytnout, nemá charakter kauce a také pro výše uvedené důvody.

„Bariéru“ spočívající v kauci je třeba překonat jiným způsobem než poskytnutím DnB nebo mimořádné okamžité pomoci. Např. v rámci sociální práce může sociální pracovník orgánu pomoci v hmotné nouzi či obce zkontaktovat pronajímatele a objasnit mu situaci osob v hmotné nouzi, kterým je každý měsíc od státu poskytována dávková pomoc v oblasti bydlení, a pronajímatelé tak mají jistotu hrazení nájmu a nemuseli by požadovat kauci. Pokud by tato jistota byla ohrožena, je možné přistoupit na přímou úhradu nájemného nebo služeb spojených s bydlením a to tak, že orgán pomoci v hmotné nouzi DnB poukáže přímo na účet pronajímateli nebo poskytovateli služeb.

9. Výplata DnB

DnB se vyplácí v kalendářním měsíci, za který náleží, v měsíčních lhůtách určených orgánem pomoci v hmotné nouzi. Je potřeba určit takové lhůty výplaty, aby příjemce DnB zastal svoje povinnosti a včas hradil náklady na bydlení, aby mu nevznikaly dluhy či penále za pozdní úhradu. Proto je potřeba znát od příjemce DnB, jak má nastavené lhůty na hrazení nákladů na bydlení anebo se domluvit, aby si je nastavil na konec měsíce. Se souhlasem příjemce může být DnB, nepřesahuje-li jeho výše 100 Kč, vyplacen najednou po uplynutí delšího, nejdéle však ročního období. **Jelikož se DnB vyplácí v aktuálním kalendářním měsíci a odůvodněné náklady na bydlení se posuzují také z tohoto měsíce, nelze po osobě požadovat, aby v tomto měsíci měla náklady na bydlení již uhrazené.** Hrazení nákladů na bydlení se kontroluje zpětně. Pokud by příjemce DnB nevyužíval dávku k hrazení nákladů na bydlení, je potřeba v rámci sociální práce i ve spolupráci se sociálními pracovníky obcí naučit příjemce s dávkou hospodařit a také lze v tomto případě zvolit přímou úhradu či ustanovit zvláštního příjemce. V žádném případě však není možné z důvodu neuhrazení nákladů na bydlení za předchozí měsíce DnB odejmout a vystavit tak klienta riziku, že se stane osobou bez přístřeší. V těchto případech je pak vždy bezpodmínečně nutné využít postupů sociální práce a opatření pro zajištění úhrady nákladů na bydlení (viz bod 9.1 této normativní instrukce).

Za předpokladu, že jsou náklady na bydlení již uhrazeny, lze započítat též náklady na bydlení, které za klienta uhradila jiná osoba (nejčastěji příbuzný), za podmínky, že žadatel o doplatek na bydlení či příjemce dávky (event. osoba společně posuzovaná) zaplacené náklady třetí osobě refunduje. Tato refundace nákladů se prokazuje věrohodným způsobem, včetně čestného prohlášení.

V případě, že refundace nákladů není prokázána, náklady na bydlení, které za klienta uhradila jiná osoba, nelze pro DnB započítat. **Vzhledem k tomu, že náklady na bydlení se pro účely DnB započítávají a propíací na aktuální měsíc, je nezbytné, aby orgán pomoci v hmotné nouzi požadoval po osobě zdůvodnění, z jakého důvodu za něj náklady na bydlení hradí jiná osoba, když je klient může sám uhradit z vyplacené dávky v aktuálním měsíci.** V případě, že jiná osoba, která za klienta uhradila náklady na bydlení, je jeho rodinný příslušník, je nutné zhodnotit celkové sociální a majetkové poměry dle § 15 zákona o pomoci v hmotné nouzi a posoudit, zda poskytnutí dávky DnB je vůbec důvodné.

Pokud je DnB nepřiznán či přiznán v jiné výši, než osoba požadovala (je-li zohledněno nižší než skutečné nájemné či obdobné náklady, nižší než skutečné úhrady za energie, pokud není zohledněn „fond oprav“ či není zohledněn v plné výši, pokud jsou v případě jiné formy bydlení započteny normativní náklady na bydlení), **je nutné tuto skutečnost řádně v oznámení/rozhodnutí zdůvodnit. Textem odůvodnění musí být žadatel v těchto případech srozumitelně obeznámen s tím, jak orgán pomoci v hmotné nouzi dospěl ke stanovení nároku na dávku a její výši** (zpravidla slovním opisem popsaná výpočtová operace a zdůvodnění správního uvážení u plně neakceptovaných položek). DnB se hodnotí každý měsíc a pokud jsou odůvodněné náklady na bydlení závislé na počtu dní v měsíci (typicky ubytovny), je nutné DnB každý měsíc přepočítat na počet dní. **V žádném případě nelze průměrovat kalendářní měsíc např. na 30,5 dne.** To znamená, že se dávka bude každý měsíc přehodnocovat podle odůvodněných nákladů na bydlení, které jsou závislé na skutečném počtu kalendářních dní.

9.1 Přímá úhrada a zvláštní příjemce

DnB se poskytuje v peněžní formě. DnB lze použít bez souhlasu příjemce k přímé úhradě nájemného nebo služeb spojených s bydlením, a to tak, že orgán pomoci v hmotné nouzi jej poukazuje pronajímateli nebo poskytovateli služeb. **Orgán pomoci v hmotné nouzi může také ustanovit zvláštního příjemce** v případech, kdyby se výplatou DnB příjemci zřejmě nedosáhlo účelu, kterému má dávka sloužit, nebo kdyby tím byly poškozeny zájmy osob, v jejichž prospěch je příjemce dávky povinen dávku používat, nebo nemůže-li příjemce výplatu přijímat anebo by hrozila ztráta bydlení příjemce a s ním společně posuzovaných osob. Orgán pomoci v hmotné nouzi může namísto příjemce ustanovit zvláštního příjemce i z dalších vážných důvodů. Souhlas příjemce s ustanovením zvláštního příjemce se vyžaduje jen v případě, že příjemce nemůže výplatu přijímat; to neplatí, pokud příjemce vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nemůže podat vyjádření k ustanovení zvláštního příjemce. Orgán pomoci v hmotné nouzi může ustanovit zvláštním příjemcem jen fyzickou nebo právnickou osobu, která s ustanovením souhlasí.

Oba dva uvedené postupy (přímá úhrada či ustanovení zvláštního příjemce) je však možné použít pouze v případě, kdy reálně hrozí, že příjemce DnB neumí s dávkou hospodařit či by mohla být dávka využita k jinému účelu, než byla poskytnuta. Také je možné tyto způsoby výplaty využít v situaci, kdy se v rámci sociální práce dohodne s pronajímateli, že např. přímá úhrada bude garantovat hrazení nákladů na bydlení při možnosti přihlásit si trvalý pobyt osoby v bytě či nepožadování kauce. **V žádném případě je nelze použít bez prošetření** (např. u všech příjemců, kterým byl přiznán DnB pro jinou formu bydlení), **že příjemce DnB opravdu nevyužívá dávku DnB k úhradě nákladů na bydlení. Tyto postupy není**

možné použít také v případech, kdy o to žádá pronajímatel bytu či ubytovny nebo poskytovatel služeb (může být uvedeno i v ubytovací smlouvě), pokud se opět neprokáže, že příjemce DnB má skutečně problémy s hrazením nákladů na bydlení. **Způsob výplaty u DnB je plně v kompetenci orgánu pomoci v hmotné nouzi a je na jeho správním uvážení, jaký způsob výplaty u DnB zvolí, musí mít však stále na paměti, že dávka DnB je přiznána a určena příjemci a případně společně posuzovaným osobám a nikoliv pronajímateli nebo poskytovateli služeb.** Z toho důvodu je potřeba také znát vlastníka bankovního účtu, který osoba orgánu pomoci v hmotné nouzi předkládá, aby na něj byl zasílán DnB. Jestliže se nebude jednat o účet žadatele/příjemce dávky a nebudou dány důvody pro přímou úhradu či pro stanovení zvláštního příjemce, orgán pomoci v hmotné nouzi zvolí jinou formu výplaty.

10. Ostatní

Je nezbytné, aby byly všemi zaměstnanci orgánu pomoci v hmotné nouzi vždy přijímány všechny žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi. Orgán pomoci v hmotné nouzi je vždy povinen osobě formuláře k vyplnění poskytnout, případně pomoci s vyplněním a taktéž je vždy přijmout⁵¹.

Orgán pomoci v hmotné nouzi DnB vyhodnocuje na základě podané žádosti a dalších dokládáných skutečností. **Orgán pomoci v hmotné nouzi má informovat osobu o podmínkách nároku na dávku a předběžně sdělit, zda tyto podmínky splňuje. Nelze však ještě před vyhodnocením dávky osobě říci, že nárok na dávku jí nevznikne a žádost o dávku nepřijmout.** Pokud je nárok vyhodnocen zamítavě, klient má vždy právo využít řádného opravného prostředku a odvolat se.

Nárok na DnB vzniká dnem splnění podmínek stanovených zákonem o pomoci v hmotné nouzi a náleží osobě od prvního dne kalendářního měsíce, v němž bylo zahájeno řízení o přiznání dávky, pokud v něm osoba zároveň splnila všechny podmínky pro přiznání nároku na DnB, jinak od prvního dne kalendářního měsíce, kdy výše uvedené podmínky splnila⁵². Znamená to, že jestliže osoba v měsíci podání žádosti neplní podmínky pro nárok na DnB a je zřejmé, že je bude plnit následující měsíc, je jí DnB přiznán až následující měsíc po podání žádosti.

DnB náleží nejdéle po dobu 84 kalendářních měsíců v období 10 kalendářních let. Sčítají se všechny doby pobírání DnB v posledních 10 letech před kalendářním měsícem, na který oprávněná osoba žádá o tento doplatek, a to i při změně bytu u téže oprávněné osoby. Nejvýše přípustná doba pobírání DnB 84 kalendářních měsíců neplatí, jde-li o byt:

- a) který užívá osoba, které byl poskytnut příspěvek na úpravu tohoto bytu podle zákona o dávkách pro osoby se zdravotním postižením,
- b) zvláštního určení podle občanského zákoníku, pokud je užíván osobou, jejíž zdravotní stav zvláštní úpravu vyžaduje,
- c) kde žijí výlučně osoba nebo společně posuzované osoby starší 70 let.

⁵¹ Viz § 64 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi

⁵² Viz § 38 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi

Aplikační program hmotné nouze tuto dobu od 1. 1. 2012 eviduje. **Zároveň je však nutné upozornit, že informaci o omezené době poskytování DnB je nezbytné uvést ve všech oznámeních o přiznání dávky DnB, aby byl klient s touto skutečností seznámen a mohl tak učinit opatření, aby se po uplynutí 84 kalendářních měsíců vyhnul nemožnosti úhrady nákladů na bydlení bez přiznaného DnB (např. nalezením cenově přijatelnějšího bydlení, práce). Pokud orgán pomoci v hmotné nouzi tuto skutečnost v oznámení/rozhodnutí neuvedl, je potřeba osobu vyzvat a seznámit jí s touto skutečností a uvést toto do spisu.**

Místní příslušnost při řízení o DnB je vázána na krajskou pobočku Úřadu práce ČR – dále jen „ÚP ČR“ (jednotlivé kontaktní pracoviště v rámci krajské pobočky ÚP ČR) a řídí se místem, kde je osoba hlášena k trvalému pobytu. Znamená to tedy, že je možné o DnB požádat u jakéhokoliv kontaktního pracoviště v rámci této konkrétní krajské pobočky ÚP ČR. **Jestliže osoba požádá o DnB mimo území krajské pobočky ÚP ČR, kde má nahlášen trvalý pobyt, je potřeba žádost zaslat k místně příslušné krajské pobočce ÚP ČR (kontaktnímu pracovišti).** V tomto případě se datum podání žádosti počítá od data, kdy žádost obdržela místně příslušná krajská pobočka ÚP ČR (kontaktní pracoviště). Pokud žadatel souhlasí s postoupením žádosti z důvodu vhodnosti⁵³ zpět na krajskou pobočku ÚP ČR (kontaktní pracoviště), kam poprvé žádost podal, postoupí místně příslušná krajská pobočka ÚP ČR (kontaktní pracoviště) tuto žádost zpět na krajskou pobočku ÚP ČR (kontaktní pracoviště), odkud ji předtím obdržela.

Při poskytování DnB může osobě také vzniknout přeplatek, a to v případě, jestliže příjemce dávky (nebo společně posuzovaná osoba) přijímal dávku, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že tato dávka byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší částce, než náležela, nebo jestliže dávka byla přiznána nebo její výše stanovena na základě nepravdivých, neúplných nebo zkreslených údajů sdělených příjemcem. V takovém případě je příjemce povinen DnB vrátit orgánu pomoci v hmotné nouzi. Orgán pomoci v hmotné nouzi má od příjemců DnB povinnost vyžadovat prokázání uhrazených plateb za jednotlivé měsíční náklady na bydlení. Znovu však upozorňujeme, že neznamená, že při prvním neuhrazení měsíčních nákladů na bydlení klientem odejme orgán pomoci v hmotné nouzi DnB a vyčíslí přeplatek na dávce. Pro jistotu využití DnB se doporučuje v těchto případech plně respektovat zákonem stanovený způsob výplaty DnB, především využitím přímé úhrady nákladů na bydlení či stanovením zvláštního příjemce (viz bod 9.2 této normativní instrukce).

Zákon o pomoci v hmotné nouzi stanovuje, že částka neprávem přijatá v rámci DnB může být srážena z běžně vyplácené nebo později přiznané opakující se dávky. Přitom po provedení srážky musí povinné osobě zůstat částka ve výši existenčního minima. Jestliže je opakující se dávka poskytována i pro společně posuzované osoby, musí těmto osobám zůstat rovněž částka ve výši existenčního minima. Jsou-li mezi společně posuzovanými osobami nezaopatřené děti, musí pro ně zůstat částka ve výši jejich životního minima, a to pro každé ze společně posuzovaných nezaopatřených dětí. **Pokud by byla možnost srážet přeplatek z běžně vyplácené opakované dávky, doporučuje se srážky provádět v rámci**

---

⁵³ Viz § 131 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

PnŽ. Při srážení dlužných částek z DnB by mohla nastat situace, že by osobě vznikl dluh na nákladech na bydlení a hrozila by tak ztráta bydlení.

Je nutné si uvědomit, že když je podána žádost o DnB, tak se jedná o samostatné správní řízení. Tzn., že spis vedený ve věci musí obsahovat veškeré náležitosti stanovené správním řádem a zákonem o pomoci v hmotné nouzi (záznam o určení oprávněné úřední osoby, obsah spisu, veškeré náležitosti žádosti atd.)

11. Účinnost a přechodná opatření

- Tato normativní instrukce nabývá účinnosti dne 1. 8. 2013.
- Nedokončená řízení o dávkách DnB se vyhodnotí již podle této normativní instrukce.
- **Pravomocně přiznané dávky DnB se přehodnotí podle této normativní instrukce.** Tím může být ovlivněn nárok a výše již přiznaného DnB, a proto je nezbytné ponechat určité období dle uvážení orgánu pomoci v hmotné nouzi pro seznámení klientů s nastalou situací a pro narovnání nevyhovujícího stavu pro další účely dávky DnB. V případě zjištění některé z nevyhovujících skutečností, které neodpovídají podmínkám pro nárok a výši DnB podle znění této normativní instrukce, je nutné vyzvat klienta, aby se osobně dostavil, a orgán pomoci v hmotné nouzi jej informuje o nastalé situaci a poučí o možnostech jejího řešení. S ohledem na to, že v některých případech nebude možné narovnat nevyhovující stav ihned, je možné klientovi poskytnout určitou dobu, po kterou bude moci tento stav napravit (také ve spolupráci se sociálními pracovníky obce) a umožnit mu dále dávku DnB [případně MOP dle § 2 odst. 5 písm. a)] po určitou omezenou dobu pobírat. Všechny tyto skutečnosti musí být však uvedeny ve spisu a v rozhodnutí/oznámení o dávce, aby bylo zřejmé, že je klient o tomto opatření prokazatelně informován. Také se doporučuje informovat o těchto opatřeních pronajímatele převážně ubytoven a v rámci sociální práce (i za pomoci sociálních pracovníků obce) je připravit na změny, které se v rámci hrazení nákladů na ubytování dotknou i jich a domluvit s nimi určité kompromisní řešení, aby osoby v hmotné nouzi nepřišly o ubytování, pokud jim nebude sehnáno ubytování vhodnější.

PhDr. Pavel Čáslava v. r.
náměstek ministra pro sociální a rodinnou politiku